

ES PI GROS

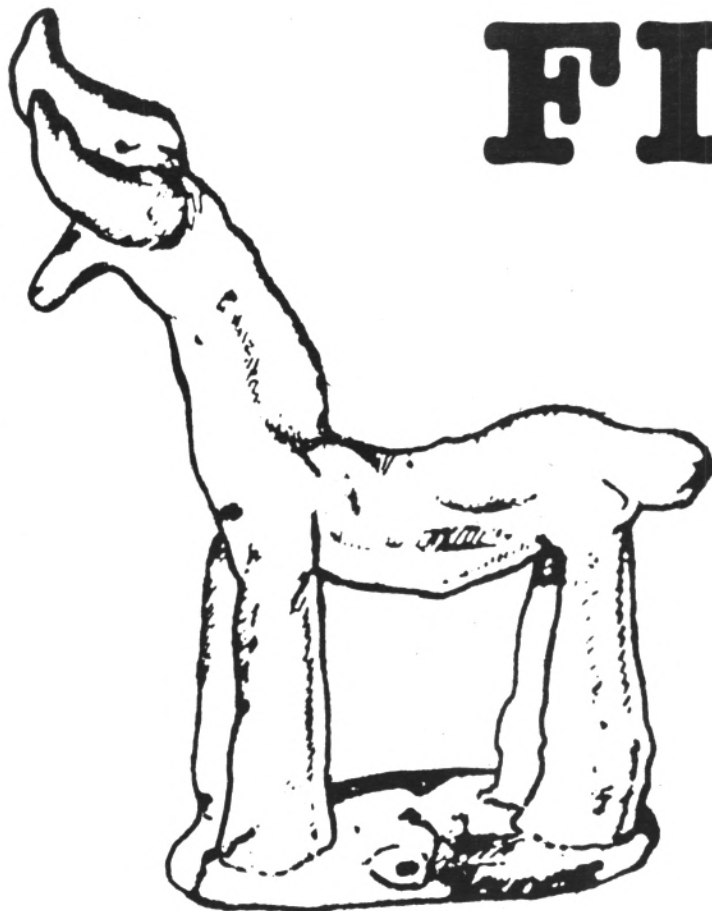
Lloret de Vista Alegre

BUTLLETÍ INFORMATIU Nº 35/36 * ABRIL/MAIG 1986

FIRA O

FIRÓ?

SUMARI

- Pàg. 2 Editorial
 Pàg. 3 Actualitat municipal
 Pàg. 4 Notícies locals
 Pàg. 6 Esports
 Pàg. 7 Els alumnes escriuen...
 Pàg. 8 Retrats
 Pàg. 9 Presentació de "La Crida"
 Pàg. 10 Les creus de terme de Llorito
 Pàg. 12 Rafel Jaume i Balaguer i l'arribada de l'electricitat a Llorito
 Pàg. 14 Gloses d'un llorità
 Pàg. 15 El xorric del convent
 Pàg. 16 Lloret, una villa surgida de las alquerías árabes
 Pàg. 18 Acte inaugural del "II Congrés Internacional de la Llengua Catalana"
 Pàg. 20 El pi enviscat
 Pàg. 21 Sobre un centre de documentació musical
 Pàg. 22 Festes i costums
 Pàg. 24 El carrer de ses parres
 Pàg. 25 Ses gloses d'en Pere Gil
 Pàg. 26 Unió de Pagesos de Mallorca
 Pàg. 27 Societat de caçadors
 Pàg. 28 Què és l'IVA?
 Sovint es diuen beneïtures
 Pàg. 29 Temps enrera
 Pàg. 30 Misèries humanes
 Pàg. 31 Llibres
 Pàg. 32 Última pàgina

ES PI GROS

Lloret de Vista Alegre

Butlletí informatiu N° 35/36

Abril/Maig de 1.986

Lloret de Vista Alegre

CONSELL DE REDACCIÓ

Andreu Mora

Bartomeu Amengual

Guillem Fiol

IMPRESSIÓ

"Apóstol y civilizador"

Petra.

Dipòsit Legal: PM 623/79

FIRA O FIRÓ?

Si us estranyau per la torbança que ha tengut aquest mes el butlletí "Es Pi Gros" cal dir que la causa no ha estat del tot nostra sinó més aviat del nostre ajuntament i la seva tardança en confeccionar l'esperat programa de la Fira 86.

Són els moments de tancar la redacció i ens veim incapaços de poder publicar el citat programa. Raons. És senzill, no n'hi ha, i tal vegada quasi tampoc fira.

Davant aquest fet sols cal criticar amb duresa la postura presa pel nostre ajuntament (o millor pel seu cap), incapaç d'organitzar res relacionat amb cultura popular, bulla i tradició. Sols serveix per gastar els pocs doblers que tenim en obres -no sols de construcció- que facin vista i quedar bé a la presidència -llegiu batle-.

Hi ha un fet que és prou il·lustratiu del que es pot fer i el que es fa. Si ens aturam un poc a remoure vells papers -veurem que a Lloret encara es fan algunes coses; per exemple la "Festa del Sequer" i la Fira de l'any 1.985. Eren dos actes organitzats per lloretans, sols que un ho fou d'una elogiable manera, i l'altre sense posar-hi gens d'interès perquè sortís de la seva típica pobresa.

Cada cop més la Fira va baixant les posicions que s'havia anat guanyant amb els anys i l'experiència que li donava l'esser d'un poble pagès i amb costums més o manco arrelats.

Enguany, alguns diran el dilluns que sí que hi va haver fira, però ¿és fira això? Un concurs de dibuix local, un ball dels Quintos, una missa solemne, un venedor d'olles i ciurells (amb una expressió d'incorformisme i resignació davant la poca afluència de públic -cosa ja quasi institucional-), un venedor de ganivets i xapetes...

Llavors, l'horabaixa, per cloure el meravellós dia, un partit de futbol, que a hores d'ara encara no sabem si se celebra rà o no. Pareix com si tothom estàs afectat del que podríem anomenar "síndrome de Lloret".

Potser sols siguin suposicions gratuïtes però el temps ens ho dirà. Quan surti al carrer la revista, la Fira ja haurà passat i haurem pogut comprovar la diferència entre la realitat i les nostres paraules. Esperem que siguin moltes i bones.

Aquest Editorial fou escrit dia 8 de maig de 1986, tres dies abans de celebrar-se la "Fira de Maig".

ES PI GROS

ACTUALITAT MUNICIPAL

SESSIÓ ORDINÀRIA 25/marcç/86

1) Lectura de l'acta de la sessió anterior.
És aprovada per unanimitat amb una petita rectificació.

2) Correspondència oficial.

a) Escrit de la Conselleria d'Educació i Cultura oferint el programa de concerts organitzats per la Conselleria per a 1986. Per unanimitat es decideix sol·licitar el concert d'un grup coral, a ser possible en dates properes a la Fira de Maig.

b) Escrit del Director General d'Esports comunicant l'informe favorable de la sol·licitud presentada per l'Ajuntament per a activitats esportives de temps lliure per al 1er semestre de l'any.

c) Escrit de la Conselleria d'Agricultura i Pesca comunicant l'inici de la Campanya Nacional de Lluita contra l'escarabat de la patata.

3) Bar Piscina Municipal.

-S'informa als regidors que, després de finalitzar el termini i no haver-se presentat cap interessat, el concurs per a la construcció i explotació del Bar de la Piscina Municipal ha estat declarat desert.

Es proposa, degut a les escasses possibilitats econòmiques de l'Ajuntament, deixar-ho tal com està, si bé tancant el terreny. La proposta és aprovada per unanimitat.

4) Aprovació certificació grades camp de futbol.

-Es llegeix l'informe de final d'obra realitzat per l'Aparellador Municipal i que resulta favorable. És aprovat per unanimitat.

5) Plaques pous públics.

-El Tinent de Batle Arnau Mateu exposa al plenari la conveniència d'instal·lar unes plaques de ceràmica amb els noms a cada un dels pous públics a fi que no es vagin per-

dent. La proposta és aprovada per unanimitat.

6) Despeses per a la realització del Padró Municipal d'Habitants.

-Maria Jaume, assessor local del Padró Municipal d'Habitants de Lloret, explica que personal de la Comunitat Autònoma havia realitzat la selecció dels dos agents del Padró a Lloret, havent resultat seleccionats Llorenç Coll i Petra Jaume.

Després de ratificar, per unanimitat, el nomenament dels dos agents, s'aprovà, també per unanimitat, la retribució de 50.000 pta per a cada agent i assessor, considerant que aquesta quantitat anava d'acord amb el volum de treball que hi havia al nostre poble.

7) Permisos d'obra.

-Francesc Gili Gelabert (Son Estela) per construir porxe de 40 m². S'aprova amb 4 vots favorables i 2 abstencions.

-Bartomeu Mut Coll (Sa Font, 3) per construir cuina i bany. S'aprova amb 3 vots favorables i 3 abstencions.

-Pere Bibiloni Horrach (Sa Font, 2) per pujar el sòtil i obrir tres finestres del primer pis. S'aprova amb 3 vots favorables i 3 abstencions.

-Antoni Ferrer Gili (Ses Barreres) per ampliar porxe. S'aprova amb 3 vots favorables i 3 abstencions.

8) Proposta de despeses.

-És aprovada per unanimitat.

9) Aprovació 1ª i última certificació d'obres del camí de Ca ets Alemanys.

-És llegida la certificació d'obres de la pavimentació asfàltica del camí de Ca ets Alemanys, per un total de 3.870.000 pta que és aprovada per unanimitat.

10) Precs i preguntes.

-Rafel Beltran explica la necessitat de realitzar diverses obres en el Cementiri Municipal per un cost total de 636.000 pta. La proposta és aprovada per unanimitat, acordant-se sol·licitar ajuda al C.I.M.

-Arnau Mateu proposa pujar l'assignació mensual de Francesc Real a 25.000 pta. És aprovada per unanimitat.

-Arnau Mateu manifesta que li pareix bé el que s'utilitzi la Comuna per part dels militars però que seria convenient que ho fessin en un altre lloc a fi de no fer malbé el terreny i camins.

-Guillem Fiol proposa la compra d'un revisor per a la Biblioteca. És aprovada per unanimitat.

-Guillem Fiol demana el perquè en la publicació "Dades Balears 1985" quan s'esmenta Lloret sempre diu que l'Ajuntament no havia enviat les dades que li havien estat sol·licitades. Es contesta que a vegades s'envien coses i no se tenen en compte per part de la Comunitat Autònoma.

-Francisca Jaume proposa la concessió de l'ajuda als Jocs Escolars (que serà de 6.000 pta) i així mateix que l'Ajuntament presioni juntament amb l'A.P.A., a fi que el Ministeri doti del material necessari l'Escola de Lloret.

NOTÍCIES LOCALS

COSNTITUCIÓ DEL CONSELL ESCOLAR

Ha estat recentment constituït el nou Consell Escolar del C.P. "Antònia Alzina".

Els membres són:

Director:., Sebastià Guillem.

Representants dels mestres: Antònia Garí i Onofre Mir.

Representant dels pares: Catalina Puiggròs.

Representant dels alumnes: Miquel Ramis.

Representant de l'Ajuntament: Francisca Jaume.

Cal destacar que en les eleccions per a representants dels pares només hi hagué un sol candidat.

NOVA PUBLICACIÓ

Recentment ha vist la llum l'obra "Art de conró", escrita per Montserrat Fontanet en el llunyà 1747 i editada pel nostre Ajuntament.

El fulletó serà repartit gratuïtament a totes les famílies del nostre poble i és el primer d'una sèrie de treball que està previst anar editant.

EXCURSIÓ DE CATEQUESI

El passat 1 de maig, el grup de catequistes i de nins que assisteixen a la catequesi realitzaren una excursió a Sóller, Port de Sóller i Marineland.

GERMANDAT DE DONANTS DE SANG

El proper 23 de maig la Unitat Mòbil de la Germandat es traslladarà al nostre poble per recollir les donacions dels lloretans.

Per altra banda el 25 del mateix mes se celebrarà la Trobada dels Donants de la Zona a la qual pertany el nostre poble. La trobada tindrà lloc a Ariany i hi quedaran convidats tots els donants, familiars i simpatitzants.

Dia 4 de maig, vuit lloretans anaran a fer la volta a Menorca en vaixell.

SERVEIS FUNERARIS

Si prospera una proposta del Batle de Sineu, la Mancomunitat d'Es Pla de Mallorca -de la que forma part Lloret- prest crearà els seus propis serveis funeraris, aspecte en el qual l'Ajuntament de Sineu va davant, ja que allà han acordat que els cadàvers no sien duits a l'església i han demanat als altres batles de la Mancomunitat que fixin els mateixos criteris.

EXCURSIÓ DE LA 3ª EDAT

Dia 11 d'abril l'Associació de la 3ª Edat tornà començar la seva temporada d'excursions. Aquesta primera sortida fou a Ciutat amb visites a la "Primera Mostra de Pintura i Escultura per a la 3ª Edat", La Seu, diversos museus, dinar al restaurant "Las Lanzas", i després a "Marineland" i al Castell de Bellver.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

BIBLIOTECA PÚBLICA MUNICIPAL

La nostra Biblioteca Pública ha vist augmentat notablement el seu fons bibliogràfic gràcies a les donacions de dos lots de llibres per part del "Centro de Investigaciones Sociológicas" (uns 60 llibres) i del "Ministerio de Cultura" (prop de 200).

Aixímateix, des de fa unes setmanes s'hi poden consultar les revistes "Muy interesante", "Historia 16" i "El Temps".

PANCARITAT A SA COMUNA

Com ja és habitual en els darrers anys el passat 6 d'abril tengué lloc el "Pancaritat" a Sa Comuna.

La diada començà amb una missa, per passar després cadascú a preparar el seu dinar i acabar amb un poc de música i diversos jocs. L'Ajuntament aportà el vi per tot aquell que en volgué.

Dia 5 d'abril s'uniren en matrimoni Joan Gili Niell ("Nina") i Catalina Riera Grimalt. Enhorabona.

Els qui vulguin adquirir "Es Pi Gros" o fer-se'n subscriptors ho poden fer a S'Estanc o a S'Esqueix.

Per diumenge dia 8 de juny "Es Pi Gros" ha organitzat una excursió a La Trapa.

El preu serà d'unes 400 a 450 pesetes i els qui hi vulguin assistir poden apuntar-se, fins dia 1 de juny, a l'Estanc.

L'excursió serà a l'antic monestir de La Trapa (Andratx) i si algú s'anima podrà nedar a Cala En Bassat.

excursió a La Trapa

esports

U.D. LLORET

Els darrers resultats de l'equip representatiu de la nostra vila en la finalitzada temporada 1985/86 han estat els següents:

6/IV	Lloret, 3 - Campanet, 1.
13/IV	Ariany, 0 - Lloret, 4.
20/IV	Lloret, 7 - Badia, 0.
27/IV	Escolar, 1 - Lloret, 0.

La classificació final ha estat la següent:

PORRERAS AT.	26	19	3	4	62	19	41	*15
Poblenç	26	16	5	5	61	15	37	*11
Sineu	26	15	5	6	54	29	35	*9
Porto Cristo	26	11	9	6	51	35	31	*5
San Juan	26	13	4	9	39	39	30	*4
Lloret	26	12	2	12	51	47	26	
Llubí	26	7	10	9	31	38	24	-2
Artá	26	10	4	12	50	48	24	-2
Escolar	26	9	4	13	41	51	22	-4
Felanitx At	26	10	3	13	43	52	21	-3
Badia Cala M.	26	9	2	15	42	63	21	-7
Buger	26	9	3	14	40	59	21	-5
Campanet	26	7	6	13	35	47	20	-6
Ariany	26	4	2	20	41	39	10	-16

Per altra banda el resultat del tradicional partit del dia de la Fira fou:

Lloret, 4 - Sallista, 5.

JOCS ESCOLARS

El passat dia 9 de maig se celebrà, en el camp de futbol de Sa Comuna, una diada de balon-tir, la qual formava part dels Jocs Escolars del present curs escolar.

Hi participaren equips dels distints col·legis de la comarca: Sineu, Maria de la Salut, Montuïri, Algaida, "Escola Nova" i "Verge de Monti-Sion" de Porreres, i Lloret

TORNEIG LOCAL DE FUTBOL-SALA

"Temps Nous" ha estat l'equip que s'ha proclamat campió d'aquest IV Torneig Local de Futbol-Sala, el qual guanyà la final sense donar cap tipus d'opció al segon classificat, "Sa Màfia", al qual derrotà amb un rotund 4 a 0.

Els darrers resultats del torneig foren:

Desempat: Xirimoies, 5 - Ses Basques, 2

Semifinals:

26/IV	Temps Nous, 2 - Xirimoies, 1
	Sa Màfia, 1 - Quintos 86, 2
3/V	Xirimoies, 2 - Temps Nous, 10
	Quintos 86, 2 - Sa Màfia, 5

Final 10/V

3er i 4art lloc:

Quintos 86, 5 - Xirimoies, 3

1er i 2on lloc:

Temps Nous, 4 - Sa Màfia, 0

FELIP MUNAR I MUNAR ("Pomer"), mestre llorità a qui s'havia assignat provisionalment una plaça de propietari definitiu a l'escola de Sant Francesc Xavier (Formentera), ha aconseguit una comissió de serveis a Educació Compensatòria per la qual passarà a fer classes d'Educació Permanent d'Adults a Palma.

VIRGINIA GOMILA MARTÍNEZ és el nom de la nova professora a qui, en la Resolució Provisional del Concurs de Trasllats, ha estat assignada una plaça a l'escola de Lloret.

ANTONI NIELL fou reelegit com a membre del Consell Polític Interinsular del Partit Demòcrata Popular (P.D.P.), en el Congrés que aquest partit celebrà el passat 12 d'abril. Aixímateix ha estat nomenat vocal de la Junta Provincial de l'Associació Espanyola contra el Càncer.

LORETO GOMILA GARCÍAS, de 6 anys i que fa ler d'E.G.B., va merèixer un dels premis que cada mes s'atorguen en les pàgines de català que publica el diari "Última Hora" amb la col·laboració del C.I.M. Per altra banda foren publicats com a treballs destacats els de CATI GILI FERRER (8 anys, 2on d'E.G.B.) i de CRISTINA JORDA TARLING (7 anys, 2on d'E.G.B.).

els alumnes escriuen...

FUTBET-ESCOLAR

<u>MARÇ</u>	<u>LLOC</u>	<u>HORA</u>	<u>PARTIT I RESULTAT</u>
dilluns 24	lloret	16	lloret 2 - Sineu 6

Aquest va ser el darrer partit que vàrem jugar i per mala sort vàrem perdre.

L'altre dia, el 17 d'abril, els alumnes de 20 etapa de l'escola vàrem anar al Camp d'Aprenentatge de Binigaladó.

Vàrem arribar sobre les 10'15.; seguidament ens vàrem aturar al planter d'arbres de Menut. N'hi havia de moltes castes: xiprers, eucaliptus, pins, alzines i dos arbres que estan en perill d'extinció; el teix i el boix. Seguidament vàrem anar a les cases de Binigaladó. Els dos dies que hi estarem vàrem recórrer Sa Muleteta i Sa Coma, aprenent moltes coses de la natura: dos distins arbres i plantes que hi ha a la Serra de Tramuntana i els seus aprofitaments: pastures, llenya...; fèrem un estudi del cicle de l'aigua, aprenguerem a orientar-nos...

EXCURSIÓ A SA COSTERA

Organitzada per "Es Pi Gros" el passat 20 d'abril es realitzà la projectada excursió a Sa Costera.

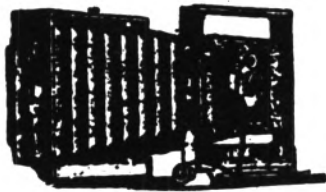
Hi assistiren una trentena de persones i la passejada a peu anà del Mirador de Ses Barques a Cala Tuent, vorejant la mar i

passant per les possessions de Bàlitz d'amunt, d'enmig i de baix, i visitant les cases de l'electricitat (antiga fàbrica d'electricitat de Sóller).

L'horabaixa es dedicà a visitar el Torrent de Pareis.

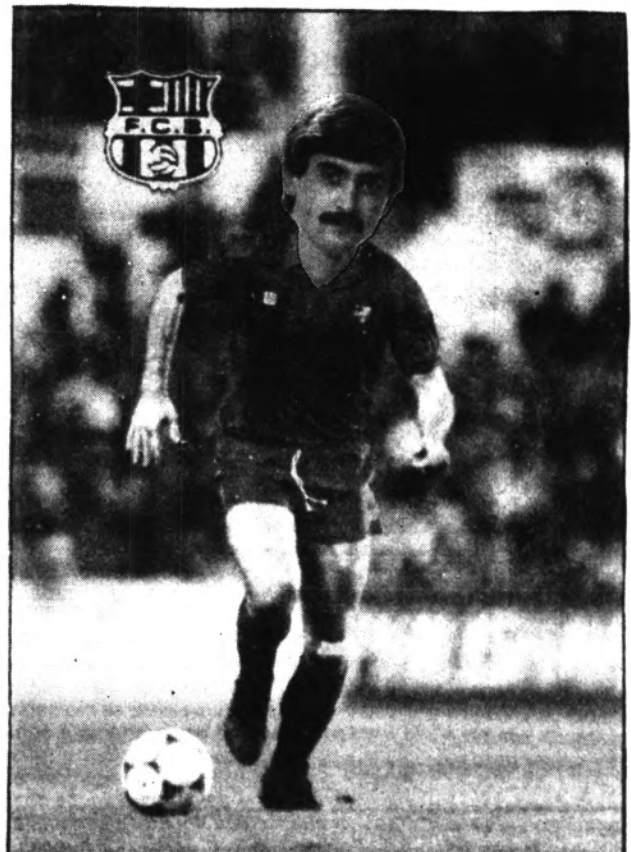

Retratos

- Nom i llinatges:
- Llorenç Coll Oliver.
- Lloc i data de naixement:
- Lloret, 1 de març de 1.962.
- Professió:
- Mecànic-revisor de butà i taverner.
- Signe del zodíac:
- Piscis.
- Malvicis:
- Les dones i esser del Barça.
- Virtuds:
- Demana-ho als qui em coneixen.
- Menjar preferit:
- Paella i "canalons".
- Beguda preferida:
- Tota la que em conviden i sobretot Bacardi amb Coca-cola (pagant, clar).
- Un esport:
- Futbol.
- Música preferida:
- Pop-roc internacional.
- Un cantant o conjunt:
- "Dire Straits" i "Supertramp".
- Un escriptor:
- No en tenc cap en especial.
- Un llibre:
- "La verdad sobre el caso Savolta".
- Lectures preferides:
- Llibres sobre fets reals i esports.
- Una pel·lícula:
- "Ben-Hur".
- Un actor:
- Charlston Heston.
- Una actriu:
- Ana Belén.
- Un personatge històric:
- Jesucrist.

- Un pintor:
- Picasso.
- Un color:
- Blau.
- Una afició:
- La lectura.
- Què t'agrada més de la vida?
- Els amics.
- I quina cosa manco?
- La injustícia i les armes.
- Què t'agradaria esser i no ets?
- Un gran esportista.
- Un ideal:
- La comprensió i respecte entre les persones.
- Odi:
- La gent que és feliç fent injustícies.
- Què entens per amistat?
- Dir sí abans que t'ho demanin.
- I per amor?
- És alguna cosa tan gran que no hi ha paraules per expressar-ho.
- La dona ideal:
- Sinzera, comprensiva i físicament agradable.

- Què valores més en una persona?
- Aquella que et diu que sí abans que li de manis.
- Què opines del divorci?
- La sol.lució al problema no desitjat.
- Un fet important en la història:
- El dia que Déu creà la dona.
- Una bandera:
- La quatribarrada.
- Afilació política:
- No en tenc.
- Tendència política:
- Progressista d'esquerres.

* *

- Un polític local:
- Tot aquell que fa el que predica -que no és el nostre cas-.
- Un polític nacional:
- En Jaume Santandreu.
- Un polític internacional:
- Petra Kelly.
- Què li falta a Lloret?
- Sentit comú i participació.
- Què li sobra?
- Egoïsme, odis i enveges.
- Què penses de l'Ajuntament?
- Que no fa el que realment significa la paraula Ajuntament.

«LA CRIDA»,

un moviment reivindicatiu de la identitat nacional

El passat 23 d'abril, dia de Sant Jordi, tengué lloc la presentació pública de "La Crida" a Mallorca.

L'acte se celebrà a l'escola de Magisteri, el sàlò d'actes de la qual es quedà petit degut a la nombrosa assistència.

A l'acte parlaren diverses persones conegudes en el món de la lluita per la nostra llengua i la nostra nació: Jaume Santandreu, Josep Mª Llompart, Jaume Serra, Joan Mir i Antoni Rodríguez.

Què és LA CRIDA?

"La crida a la solidaritat en defensa de la llengua, la cultura i la nació catalanes" és un moviment popular fet de la coordinació d'entitats cívico-culturals i de persones a títol individual, amb l'objectiu comú de promoure i cohesionar la consciència nacional del nostre país.

Les seves accions van des de la lluita pel reconeixement i normalització de la llengua catalana, a grans actes d'afirmació nacional i d'internacionalització de la nostra identitat com a poble, a accions de solidaritat internacional amb pobles que pateixen, passant per lluites contra la repressió, la militarització del nostre territori o la destrucció ecològica.

**ÉS MOLT SENZILL:
COLLABOREU
AMB LA CRIDA**

Les consultes i suggerències les podeu remetre a l'apartat de correus 897 de Ciutat de Mallorca.

Les creus de terme de Llorito

L'any 1885, Bartomeu Ferrà recollí totes les creus que hi havia pels camins i pobles de l'illa en un extens article titulat "*Techos artísticos de Mallorca. Cruces de piedra*" al núm. 1 del Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana, de qui ell en fou fundador.

De Lloret diu:

El Sr. D. Antonio Busquets, Maestro de la escuela pública de este pueblo, nos ha facilitado atentamente esta noticia:

LLORITO

1- La "*Creu d'es pou de Llorito*", hace medio siglo que se conservaba, aunque mutilada, y acabó por arruinarse. Modernamente ha sido reconstruida, modificando su base, gracias al celo del Sr. Vicario D. Antonio Soler. En la parte que mira al pueblo ostenta la imagen de Nuestra Señora de Loreto, y en la opuesta que da hacia el camino de Sineu lleva la del Crucificado. *Fué ben decida en Mayo de 1884.*

2- La llamada "*de Luis*", a buen seguro porque estaba frente a una casa conocida por este nombre, en un extremo de la que es hoy plaza de la vicaría. *Hace unos veinte años que desapareció un pilar, único resto que se conservaba.*

3- La "*Creueta de sa vinya veyà*". Situada en el extremo N.O. de la población. *Era de madera clavada sobre una pared con su base argamasada. Desapareció en igual época que las anteriores.*

4- Otra igual que la anterior, estuvo situada en el extremo opuesto de la población, y desapareció también hace cosa de unos sessenta años.

* * * *

Estic segur que qualche persona major havia sentit parlar d'alguna d'aquestes creus, però jo és la primera vegada que ho he sentit.

També és curiós que als reculls de cançons populars del segle passat hi hagi trobat moltes cançons de *quatre mots* que en un recull que vaig fer dins Lloret també les me digueren amb gairebé cap variació. Vegem-ne unes quantes:

Del camp

Per llaurar s'és menester
reia, dental i cameta,
jocs d'oreies, destraleta,
daiol, talé i retalé;
mantí, espigó i xiugué,
llongueres p'es muls, corretgins,
jou, camelles i collades,
un restrell amb corretjades
i juntures per junyir.

B. Ferrà

Estic quasi segur que més de la meitat de jovençans no havien sentit ni parlar de moltes d'aquestes eines tan típiques del nostre camp. Aquesta cançó, com veis, té autor, malgrat que es digui amb variants lo riginal partí d'aquest escriptor mallorquí.

Desdixat de conrador
que no conra ses voreres;
es blat li resta porgueres
i sa farina, segó.

Figues rotges cucurelles
paretjals i aubecós;
d'aqueixes menjàreu vós
p'es figuerals de Sencelles.

Es pobre figueraler
passa mala temporada;
en veure una ennigulada
corre a entrar es sequer.

-*Cel tevellat, dins tres dies serà banyat.*

-*Boira pastura, aigua segura.*

-*Si plou es dia de Sant Marc, ses flors cauen.*

-S'Arc de Sant Martí: si surt es demati fés ton camí; si surt es capvespre, treu es cap a sa finestra.

Plantívoles

Diuen que mata s'amor
i jo dic que no és així,
perquè si s'amor matàs
ma m'hauria mort a mí.

Ses olives que colliu
quan toquen en vostres mans,
garrida les convertiu
en perles i diamants.

Pregària

Feis ploure Mare de Déu
sa murteta florirà
i es blat dins sa quartera
a quatre sous anirà.

Cançons llargues

Pepa tenc de confessar
que no som bo per l'objecte
perquè tenc un gran defecte
el qual no em permet casar.
Tu ja el pots suposar,
més com som molt delicat
complint un deure sagrat
és forçós que jo et diga,
quin és el defecte, amiga:
fa algun temps que som casat.

D'una canya ne surt sucre,
d'una petxina, una perla,
d'un ou ne surt un pollet,
d'una serment, la mistela,
d'una roca ne surt aigua,
del pensament, una idea,
i de la meva butxaca
¡que no en surti una pesseta!

A la mare

Després de l'estiu vé l'hivern,
després del dia, la nit;
després que una mare ha morta
ve l'enyorança pels fills.

Si jo pogués eterní
a la Mort empedernida,
amb goig daria ma vida
per qui la vida em da a mi.

Epigramàtica

Sa fruita verda m'esmussa,
cada cosa en el seu temps;
sa vergonya que tu tens
cab bé dins un ui de puça.

Una endevinalla

Un arbre que fa sa fruita
més petita que un ciuró.
Primer és verda, llavors és groga;
llavors negra, just carbó.
Ets al.lots a temporades
se n'umplen es butxacó.
La xapen i llavors tiren
es pinyol amb un canó.

Felip Munar i Munar

**CORRECCIÓ DE BARBARISMES
referents a:
NEGOCIS**

Barbarisme	Forma correcta
AGOTAR	esgotar, acabar
AHORRAR	estalviar
ALMACEN	magatzem
ALQUILER	lloguer
BARATO	barat
COBRO	cobrament
HASIENDA	hisenda
MOSTRUARI	mostrari
PORCENTATGE	percentatge
RECIBO	rebut
SOCIO	soci
XEQUE	xec

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

ASSOCIACIÓ DE LA 3ª EDAT

Des del 7 de maig i fins dia 16 del ma teix mes, un grup de 15 lloretans de l'Associació aniran de viatge a Galícia passant per Madrid, Barcelona, Saragossa, etc. Bon viatge!

Rafel Jaume i Balaguer i l'arribada de l'electricitat a Llorito

Avui en dia el fet de tenir electricitat a casa nostra no crida l'atenció de ningú. Tots els aventatges de què gaidim gràcies a ella són per a tots, una cosa normal i no li donam importància.

Malgrat això, fins fa una cinquantena d'anys a Lloret vivien "a les fosques". Fou Rafel Jaume i Balaguer el qui dugué l'electricitat al nostre poble, instal·lant la primera i única fàbrica de corrent elèctrica que hem tengut.

A les ratlles que segueixen intentarem fer un petit esboç biogràfic del nostre personatge i relatarem les passes que se donaren perquè el poder "encendre una bombilla" es fes realitat a la nostra vila. Hem d'agrair l'ajut que hem rebut de Rafel Jaume i Gelabert, fill del pioner, sense la documentació i bona voluntat del qual no hauria estat possible a quest treball.

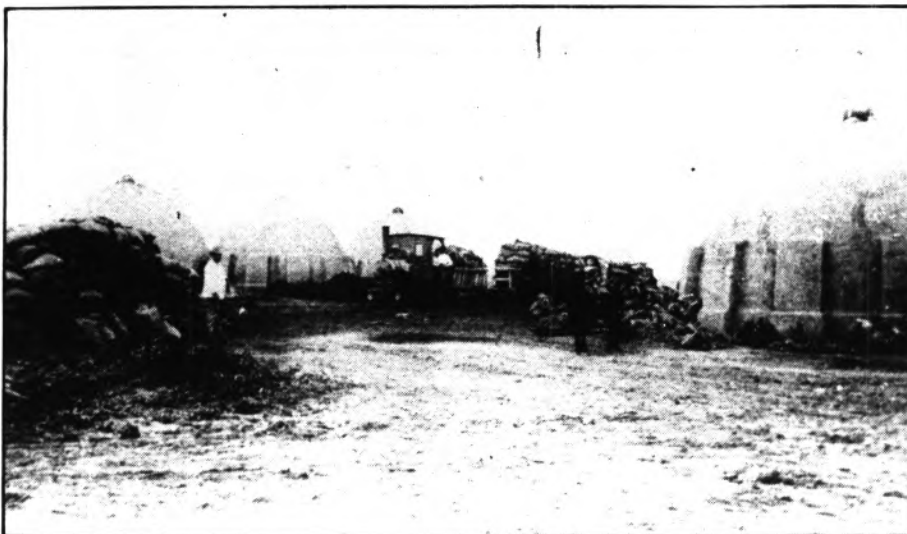
Rafel Jaume i Balaguer havia nascut a Llorito, fill de Josep Jaume i Payeras i de Catalina Balaguer i Vanrell, el 15 d'octubre de 1873. La seva vida no tendria probablement res de particular si no fos que quan hagué complert el servei militar es translladà, amb esperit d'aventura i de cercar fortuna, a la República Argentina. Abans, durant el servei d'armes i gràcies a l'interès que posà en la seva persona un capità del quarter on estava destinat, pogué aprendre a llegir i escriure correctament.

Una vegada a l'Argentina, Rafel Jaume

s'establí a Villamaria, a la província de Còrdova, i realitzà diversos oficis i activitats, entrant posteriorment a treballar d'administrador a unes explotacions de carbó.

Aquestes explotacions estaven formades per nou forns i disposaven d'enormes extensions de boscos d'on treien la fusta, a més d'un tren de via estreta que s'encarregava de transportar el carbó fins el poble més proper, Tiopugio.

L'any 1910, durant unes curtes vacances, Rafel Jaume feu un viatge a Mallorca i

Vista general dels forns de carbó on treballava Rafel Jaume i Balaguer.

mesos després, el 3 de febrer de 1912, es va casar *per poder* amb Magdalena Gelabert i Terrassa, estant ell a l'Argentina i ella a Llorito. Una vegada desposats, ella es translladà, juntament amb un concho seu a aquell país per reunir-se amb el seu marit.

Quan, uns anys després, s'acabaren les explotacions de carbó, hi va haver una mica de plet entre la companyia i l'administrador, ja que li havien promès un sou fix i un 6% dels beneficis i ell no l'havia cobrat.

Pensem que durant la I Guerra Mundial l'empresa havia tengut uns beneficis molt quantiosos i que a ell li pertanyien prop de 3 milions de pesos en concepte de tant per cent dels beneficis, però *Bermúdez i Figuerola* (que així es deia la companyia) no li volia pagar. L'assumpte es dugué al Tribunal Suprem i al final el tren passà a mans de Rafel Jaume, juntament amb alguns terrenys. el tren i les vies les va vendre més tard com a ferralla.

Compra de "La Carmelita"

Amb els doblers que obtingué va comprar una possessió molt gran anomenada "La Carmelita" al temps que en llogava una altra, "Yucat", als frares mercedaris.

Després de passar dos anys a "La Carmelita", s'establiren definitivament a "Yucat i deixaren aquella en mans de Josep Jaume i Picornell i de Maria Gelabert i Terrassa (germana de la seva dona).

La nova finca era molt gran (es deia que amb un bon cavall es tardaven dues hores en anar de punta a punta) i era utilitzada pels frares com a lloc de vacances. A la finca hi havia fins i tot una capelleta, "Las Mercedes", i una vegada acabaven les vacances, els frares organitzaven una festa a la que assistien els estudiants, els pares i els colons de tota la comarca.

Allà el negoci es basava en la cria de vaques i d'alguns cavalls, si bé a uns terrenys prop de la Laguna Honda també sembraven blat i blat de les Índies. Ja en aquell temps disposaven d'una "corta y trilla" (com deien per allà), és a dir, una mà-

quina a vapor que segava i batia. Aquelles terres eren molt productives fins al punt que la palla es tirava i que les collites d'un parell d'anys bastaven per rescabalar les pèrdues que podia produir la plaga de llagosta l'anyada que es presentàs.

Fotografia de Rafel Jaume agafada de la seva cèdula d'identitat argentina.

L'any 1922 deixaren la possessió i anaren a viure a Villamaria on hi romangueren prop de dos anys.

Retorn a Mallorca

La tornada a Mallorca l'any 1924 no es produí, encara que ho pugui parèixer, per enyorança o per desitjos de tornar, sinó per motius de salut. Rafel Jaume va tenir ciàtica, dolor, diabetis i diverses malalties més com a conseqüència del clima fred daquelles terres i els metges, vist el seu estat li recomanaren que vengués a viure a Mallorca.

Com a anècdota podem dir que el dia que arribaren a Llorito les campanes de les glésia repicaren donant-los la benvinguda. Els dos primers anys s'instal·laren a Ciudat

tat, degut als estudis dels al.lots, i llavors ja definitivament a Lloret.

Allà Rafel Jaume es dedicava al camp; tenia missatges que treballaven les terres queu posseïa, però més tard se n'adonà que no era rendible i les va donar a mitges.

(CONTINUARA)

Agustí Puigserver
Guillem Fiol

GLOSES D'UN LLORITÀ

No és que sia corredor
però m'agraden ses carreres;
aquesta és per ses xafarderes
i també ses bugaderes
que hi ha an es carrer Major.

* * *

A Llorito hi ha un homo
que té es gavatx foradat
i li han apedaçat
d'un tronc de fuia de moro.

* * *

Sa meva al.lota té un punt,
també dues castanyetes;
és una d'aquestes jovenetes
que hi ha an es carrer d'es Fum.

* * *

Si me'n vaig és perquè fris
i així arribaré abans d'hora;
jo no hi trobaré cap nora
an es carrer d'es Paradís.

* * *

Jo som perdudes ses dents
i quasi no puc menjar,
allà on ne podré trobar
serà an es carrer d'es Vent.

* * *

Jo un dia vaig passar
pes carrer de Sant Antoni
i vaig veure el dimoni
i aviat me'n vaig anar.

Sa dona en vol i jo no puc
i no és que no en tengui gana,
només em falta aquesta setmana:
és es carrer de Son Lluc.

* * *

Jo no hi som anat tot sol
altres m'han acompanyat,
perquè enguany han arreglat
es nostro camp de futbol.
I no serà sa darrera,
sa vegada que hi aniré
perquè an es poble diré:
pareix un camp de primera.

* * *

M'han enviat un paper
firmat d'es batle de Petra;
i en no anomenar sa peça
puc contar lo que voldré.

* * *

Un picarol qui bé sona
no ha de mester renovar;
un homo que no sap guardar
un secret no és cosa bona.

* * *

No és que tengui es cap gros
però es glosar no m'importa;
me la tiren davall sa porta
sa revista d'Es Pi Gros.

* * *

Una bolla quan redola
o cau bé o malament.
A dins un establiment
no molestis molt sa gent
si no vols sortir abans d'hora.

* * *

No és que sia un homo tort,
no sé si m'adreçaré
i a tot es poble diré
que es pi gros ja és mort.

* * *

Sa dona me diu fés via,
jo no hi vaig i torn arrera,
perquè sa nostra farinera
enguany ja no fa farina.

Un llorità

EL XORIC DEL CONVENT

Jesús Ben Vista, mira que ho ets dollu da! Encara perds temps xerrant dels nostres regidors. Ara no veus que dajuntament només en té el nom. Sinó fixa't en qui és qui mana, sobretot amb això de les obres de què tu xerraves l'altre dia.

Tu deus saber què és una comissió. Su pòs que és un grup de persones que es reuneixen per decidir unes coses segons les normes establertes; i com deies aquesta comissió no existeix, perquè només hi ha el batle. Per tant ell és el responsable del que passa.

Ara bé també hi ha que dir que els al tres no deixen d'esser tan responsables com ell, perquè si no hi són, hi podrien estar i endemés el que decideixen a les comissions ho han d'aprovar al ple. Per això et deia això de què d'ajuntament només en té el nom i res més.

Però el que no sé si t'adones és a veu re qui és realment la comissió d'obres. Se gons' el que he pogut observar ni tan sols està dins l'Ajuntament, perquè pel que contenen són els mestres d'obres els qui decideixen el que han de fer i ho fan. El que no sé és si segueixen cap tipus de normes, a no ser que la norma sigui fer el que els convé en cada moment.

I encara puc dir, pel que veig, que els mestres d'obres tampoc formen comissió, sinó que cadascú va per ell i el batle per a tots.

I un punt que no tocares va esser el de la vigilància de les obres. Doncs jo et puc dir que realment hi ha vigilància, de l'Ajuntament no ho sé, però per part dels peons sí. Et puc dir que constantment vigi len si ve l'amo, no el saig, per posar-se a fer feina.

Ara bé, bromes a part, et puc dir Ben Vista que realment en el tema de les obres es du una política sèria i amb unes normes ben concretes basades en un ideal comú que tenen tots els picapedrers i és: "Fer s'obra de la manera que els deixa més doblers"

En fi Ben Vista, no perdis les manades pel rostoll perquè no hi ha res que fer; no més faltaria que els regidors que hi ha es tornassin presentar. Esperem que no.

Per acabar diré que podríem definir els nostres regidors com un grup d'idees que no existeixen, una activitat contínua: tapar-se els ulls, i una finalitat única - que ni ells mateixos no saben. Si no ho creus demana-los-ho.

NOUS INDICADORS

Com ja haureu pogut veure, la carretera que va des d'Algaida a Sineu, passant per la nostra vila, s'ha vist dotada d'uns nous indicadors que faran més fàcil el viatge dels qui no la coneguin.

El que demanariem és que el nostre Ajuntament faci llevar l'indicador que diu "Palma 32" i que ha estat col.locat just davant el monument al ciclista local Josep Nicolau.

Aixímateix volem fer la proposta de què s'instal.lin (com ja s'ha fat a altres pobles) indicadors amb els noms dels camins i així s'evitaria el perill que actualment existeix de què aquests noms caiguin en l'oblit i només tinguin lloc en el pensament dels nostres majors.

ES PI GROS

Publicam en aquestes pàgines l'article que, dedicat a Lloret, aparegué al "Diario de Mallorca" del passat 4 de maig.

Lloret, una villa surgida de las alquerías árabes

Antes de alinearse formando calles, de juntarse alrededor de un hueco sembrado de árboles, llamado plaza, en un pretérito modo de vida ajeno a la más primitiva noción de "vecindario", los habitantes de la comarca llana llamada Manresa en el siglo XIII, al principio de la colonización, participaron de los oscuros ritos prehistóricos. La Edad del Bronce se manifestó en el término rodeado por Algaida, Sencelles, Costitx, Sant Joan y Montuiri arrojando vestigios fúnebres y huesos con solera de milenios, muy significativos: los cráneos horadados hablaban de manos galenas, cirujanas, que manejaban con mayor o menor habilidad un pétreo estilete que penetraba en el orificio nasal para adentrarse en el poco desarrollado cerebro del hombre. Por tosco que fuera el mallorquín de aquellos años tan lejanos, ya se había percatado de que el cráneo necesitaba descomprimirse alguna vez —líquido ponzoñoso, cuerpos extraños, espíritus alborotadores?—, o puede que fuesen aplicados tan drásticos y dolorosos remedios para deshacerse de los dolores de cabeza; es posible que pensaran que contenía demasiadas "cosas" las cajas de pensamientos sencillos de gran número de hombres que vivieron el desolado prólogo de la Historia.

En las cavidades subterráneas funerarias de Llorito, ciertos utensilios sugerían que los poco pulidos moradores confiaban en otra dimensión. Ellos se enterraban con las herramientas que

pensaban utilizar en el camino definitivo. Mucho más tarde, ensayadas varias civilizaciones, los moros practicaron su paciente y laboriosa forma de rendir culto a la tierra. Con la arcángelica llegada del monarca conquistador —espada de la fe anti-islamita—, los árabes desaparecieron o se quedaron, subyugados y bajo la sombra de la cruz impuesta, como una raza maldita; y sin embargo —paradoja— dejaron un útil recuerdo de su estancia en Lloret de Vista Alegre: junto a los principales caminos de comunicación con las demás poblaciones del Pla, permanecieron los pozos cuidadosamente excavados con arcaica sabiduría oriental. Estaban distribuidos a modo de elementales estaciones de ser-

vicio, en las que tanto podían repostar las bestias como los enturbantados humanos: Pou de Lloràs, Jurà, Pou de Ras, Casa Nova, entre otros, fueron las principales reservas líquidas durante las largas épocas de sequía.

Recién estrenado el siglo XI, la apenas frecuentada región de algarrobos, higueras y monte bajo, fue un reducto con dispersas alquerías denominadas "rahales". De una de ellas —al poblarse con mayor difusión— surgió el cuerpo de la villa. Predios como Axat, Beni Duni, Bisela, Alpaizari, Alabiat, fueron cultivables porciones de musical reproducción palatal, cuya fonética exige aún mentales connotaciones y referencias con el bronceado Argel. En aquellas parce-

las sólo era posible desarrollar una existencia primaria al principio de la ocupación cristiana posterior; la vida se desarrollaba con un par de bueyes, que tiraban del arado del clan, cuyo patriarca e hijos varones manejaban de sol a sol, y con las aves domésticas que anunciaban el día iban a parar, indefectiblemente, a la olla familiar.

VINIERON DE MANRESA

Una población cercana y mayor, Sineu, el centro neurálgico en lo que a comercio se refiere, era la capital de la ruralía mallorquina cuando Lloret ni siquiera había comenzado a erigirse en lugarejo. En aquel entonces, la posesión de Son Bauló recibía el nombre de Manresa, ya que reunía a diversos nacidos en la comarca

Lloret nació en una zona del pla con algarrobos, higueras y monte bajo.

catalana del mismo nombre, que se habían establecido en aquel lugar para preservar sus vínculos amistosos y familiares.

Manresa era una extensión de terreno de onduladas formas en el que nació la villa cuando las casas de un tal Bernat Pascual y su mujer, Francina, que tenían un corral adjunto, se les su-

maron otras. Pronto habría que construir un templo porque, entre otras cosas, la empresa colonizadora anterior se había basado y fortalecido con los efluvios de una guerrera fe. Aquellos seres estaban impregnados de fanatismo católico, y la prueba es documental: la vida de los payeses de Lloret irradiaba intencionalidad

religiosa, y hallaba traducción hasta en los documentos notariales: en 1.568, Joan Jaume, "después de encomendar su alma a manos de Nuestro Señor Jesucristo, elige sepultura en el cementerio de la Iglesia de Nuestra Señora de Llorito. Deja al rector de Sineu por sus derechos parroquiales cinco sueldos. Al "baci" de Sta. María de Sineu y a los

de St. Joan y St. Antoni, a cada uno, un sueldo, etc., etc."; el dinero particular acababa sacralizándose, y a veces el finado —antes de serlo— dejaba una petición en el aire, como la que en el "Item" solicita y "dispone que el día de su sepultura se repartan cinco libras entre los pobres y que en la iglesia de Llorito le sean celebradas treinta misas".

Consiguieron de Roma la autonomía parroquial

La prosperidad llegó de manos de los frailes franciscanos

El pueblo prosperó gracias a la presencia de los frailes de la pobreza, que una vez juraron no conocer jamás el lujo; tras las rebeliones de los payeses contra las propietarios ciudadanos que, cómodamente y desde la capital poseían y feudalizaban las tierras, llegaron las pestes, la hambruna y las peleas entre sagas, nidos de múltiples tropas de bandoleros. Lloret había crecido, y sus pobladores estaban hartos de tener que acudir a Sineu para satisfacer su espiritualidad, por lo que decidieron comunicarse con Roma. ¿Lograrían tener ellos cierta independencia o un culto propio? Fue cuando los franciscanos les exhortaron, conocedores de la mecánica vaticana. Los frailes, pobreza en mano, sugirieron el patronazgo de Santa María de Loreto, cuyo nombre resultaba desconocido en la isla. Pero ellos, viejos conocedores del santoral, tenían un Obispo, Fr. Joan Rubí, que ya había utilizado, y con gran éxito, tal denominación virginal, al fundar una entidad religiosa. El Papa escuchó la súplica y se mostró dadivoso, y así, con la colaboración franciscana, prosperó el proyecto de autonomía parroquial.

También se cuenta como cierto que los piadosos varones culturizaran a los habitantes de Lloret, claro está, en la medida que la castidad y otros imperativos permitieran; pero como no cobraban por impartir enseñanzas

no por otras causas, fieles a su voto de miserabilidad, faltos de recursos, acordaron —junto a integrantes de la clase política del momento— suplicar de nuevo a Italia, en donde el Cardenal Pou, sin lugar a dudas, les atendería de inmediato: querían que el alto cargo eclesiástico les concediese de alguna forma un jubileo a todos los payeses que ayudasen económicamente al convento. Las condiciones de vida eran austeras, tal como lo explica un testimonio: "En esta, nuestra isla, en el lugar llamado Manresa de la parroquia de Sineu hay una iglesia o capilla bajo la invocación de Nuestra Señora de Loreto, fundada hace pocos años, de la cual "tienen cura" —o en la que habitan— los frailes conventuales del glorioso San Francisco. Es una iglesia muy pobre, que no tiene rentas ni entrada alguna, sino algunas caridades, y pocas, de algunos devotos, de los cuales pobremente se mantiene, las cuales no bastan a la orden de los frailes que allí están ni para hacer algunos edificios como habitación, que son necesarios y no los hay".

EN EL CAPITULO

La no muy numerosa colectividad eclesiástica, en los siglos XVII y XVIII, unos ocho o nueve frailes, vivía con personal adjunto: un "donat", al cuidado físico del lugar, un fraile lego, en calidad de servidor, y

eran gobernados por un Prior, dos Depositarios, y un Procurador. Quizás para evitar el más mínimo roce con el sexo opuesto, los frailes de Llorito no dejaban que las mujeres participaran en su vida, no siquiera en el cotidiano quehacer de lavar la ropa. ¿Les avergonzaba ver sus prendas íntimas manipuladas por una "peligrosa" pieza del mayor de los pecados?

Les servían también —todos los sábados— un barbero mil usos, cirujano, dentista precoz, "Doctor sangrante", masajista, experto en pomadas y pócimas estomacales, que tampoco era aceptado así como así, y cuya presencia en el convento fue objeto de duras discusiones: "Alguna vez —dice G. Munar— hubo un poco de "tira y afloja" en el Capítulo, porque el sujeto no era del gusto de todos, de tal manera que en 1.793, el Visitador tuvo que imponer precepto de obediencia para que se aceptase al Sr. Miquel Roig, que vivía en Llorito, hasta que los padres se pusiesen de acuerdo en cuanto a un sujeto que fuera del gusto de todos".

En el Capítulo, por otra parte, en algunas ocasiones surgían determinaciones lejanas a la legendaria rigidez monacal. En 1.677 Fr. Tomás Campaner, un joven espíritu inquieto —de lengua disparada e ideas viperinas

y punzantes— mantuvo una agresiva y nada ortodoxa actitud hacia varios de los hermanos. Esto, unido a "pecadillos" varios adicionales, le llevó a una desagradable situación: la penitencia. El tempestuoso joven, poco habituado a recibir castigos; profundamente deprimido, creyó que una estancia lo más lejos posible del escenario delictivo sería lo más adecuado, por lo que solicitó permiso para salir de viaje. Pretendía visitar al Padre Provincial, que estaba en la Península. Se dirigió, pues, deshecho en súplicas, al Prior, que no vió mal alguno en la travesía —quizás acariaciando también la posibilidad de una temporal separación—; pero su autoridad no podía quedar en entredicho. La penitencia impuesta debía ser cumplida antes del viaje. Fray Tomás, inmóvil en el empeño, persistió con viveza en su actitud lacrimógena hasta lograr que su asunto fuese discutido en el Capítulo; el desenlace no pudo ser más diplomático, pues "de los Padres consultados, unos dejaron la resolución al buen criterio del Prior. Otros se inhibieron, y otro, aconsejó que se esperase a que el hermano se pusiera tranquilo, y luego se le dejase ir". Se trata, probablemente, de la primera terapia psicológica de la historia conventual, después de la incitación al éxtasis.

Dia 30 d'abril

Acte inaugural del «II Congrés Internacional de la Llengua Catalana»

La Sala Magna de l'Auditori estava plena de gom a gom

A les 12 del migdia, de dimecres, dia 30 d'Abril de 1986, la Sala Magna de l'Auditori de Ciutat s'omplia de gom a gom, de congressistes, estudiants, professors universitaris, artistes, escriptors i autoritats. S'omplia amb bona part del poble mallorquí, per a dur envant l'acte inaugural del "II CONGRES INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA".

Aquest Congrés, que va ser presentat fa aproximadament dos mesos a Manacor, començava amb aquest acte de l'Auditori les jornades de treball, de ponències i elaboracions, és a dir, la seva fase com a Congrés, de treball lingüístic; després, acabat aquest, haurem de ser tots nosaltres, els qui haurem de lluitar perquè la normalització lingüística, que al cap i a la fi, és l'objectiu general del Congrés; sigui una autèntica realitat.

Text: Sebastiana Carbonell

"Manacor Comarcal"

A les 12 del migdia començava idò l'acte de presentació del II Congrés, l'obertura del qual va córrer a càrrec del President de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. En Gabriel Cañellas, qui durant tot el temps va ser l'encarregat de presentar als altres convidats.

SALUTACIO.

Va ser l'encarregat de fer la salutació i donar la benvinguda a tots els congressistes, a la nostra Illa, i concretament a Ciutat de Mallorca, el Batle accidental En Nicolau Llaneras, qui es mostrà molt satisfet de què aquest acte de presentació del II Congrés, es fes a Ciutat de Mallorca, i recordar el primer Congrés, així com la figura d'un manacorí il·lustre, Mossèn Alcover.

A continuació parlà En Josep Espar, Secretari General del Congrés, qui explicà i feu la memòria de com va néixer la idea de celebrar aquest II Congrés, tot recordant el celebrat l'any 1906.

ANTONI M. BADIA I MARGARIT.

N'Antoni M. Badia i

Margarit, President del Congrés, va fer un parlament breu i encertat, tot explicant les raons per les que s'està celebrant aquest Congrés, naturalment, per millorar la situació del català arreu dels països que el tenim com a llengua nadiua i cooficial, i explicà clarament que quan es va començar a parlar d'aquest Congrés, era perquè es veia, i es veu encara ara, que la situació en que es troba la nostra llengua no és la idea per a continuar parlant-la, i per a deixar-la viva als nostres fills i nés.

MISSATGE DE FRANCESC DE B. MOLL.

A continuació N'Aina Moll, filla de Francesc de B. Moll, fou l'encarregada de llegir una carta, un missatge escrit pel seu pare, que per la seva edat, ja no va poder estar present a aquest acte, missatge optimista de cara al futur de la llengua, d'ànim, dient entre altres coses que "Ara com l'any sis la nostra llengua catalana necessita que els seus fills la defencin". El missatge d'En Moll, va ser llargament aplaudit pel públic.

INTERVENCIO D'EN JOAN MIRALLES.

En Joan Miralles i Monserrat, President de la Comissió Territorial de les Illes Balears, va ser el qui va intervenir a continuació, essent molt aplaudit, ja que entre d'altres coses, va dir, que ja era hora de què poguem gaudir d'una ràdio, una televisió i una premsa en català. Digué també, que aquest II Congrés serà sens dubte, el de la normalització, afegint però que "tanmateix no podem amagar que el futur encara és greu..." i "hem de ser coherents amb la nostra condició de catalanoparlants", a més digué "volem que el català sigui més present a la vida pública" i acabà dient que "pus mai sigui necessari un Congrés per a normalitzar la llengua".

ISIDOR MARI.

N'Isidor Marí, Coordinador de l'àrea científica de Lingüística Social, va començar tot dient que "ja som en el punt de partida d'aquest Congrés" explicant el que s'ha de fer a l'àrea de lingüística social, àrea que es fa a Ciutat. Acabà dient

"que avui sigui més que el punt de partida d'un Congrés, punt definitiu cap a la normalització lingüística".

NADAL BATLE.

El Rector de la Universitat de les Illes Balears, Nadal Batle Nicolau, va començar dient que "si som aquí, és perquè tenim una llengua indefensa" afegint "només tenc una pàtria, aquesta pàtria és la meua llengua, per conseqüència només tenc una llengua i una pàtria", paraules que van ser molt aplaudides pels presents a l'actes.

RECTOR DE LA UNIVERSIDAD DE VALENCIA.

Intervengué després el Rector de la Universitat de València, el Sr. Lapiedra, qui parlà de la situació del català a València, tot mostrant-se molt satisfet amb la celebració d'aquest II Congrés de la Llengua Catalana, acomiadant-se amb les paraules "per molts d'anys, visca la llengua i la cultura catalana".

Autoritats, escriptors, lingüistes, taula presidencial de l'acte...

MAX WHEELER / ELENA WOLF.

Parlaren a continuació dels catalanòfils, en Max Wheeler, de "L'Anglo Catalan Society" i la russa Elena Wolf, catedràtica de l'Institut lingüístic de Moscou.

Ambdós paralaren de l'estudi del català a l'estranger, i dels grups de catalanòfils interessats en aquest II Congrés i en l'Estudi de la nostra llengua.

ALTRES INTERVENCIONS.

I varen intervenir també el Consell de Cultura de l'Alguer, Sr. Antoni Usai; el President del Consell dels Pirineus Orientals, Guy Marné; el Director General de Cultura de la Diputació General d'Aragó, Ricard García Prats, el Conseller de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana, Cebrià Císcar; el Pre-

sident del Parlament de Catalunya, Miquel Coll; el President del Consell Insular d'Eivissa-Formentera, Cosme Vidal; el President del Consell Insular de Menorca, Tirs Pons; el President del Consell Insular de Mallorca, Jeroni Albertí, el Co-Príncep d'Andorra, Joan Martí i acabà l'acte amb la intervenció del President de la C.A. de les Illes Balears, Gabriel Cañellas.

Tots els representants dels diversos consells i zones de parla catalana, donaren l'enhorabona als organitzadors del Congrés, i es mostraren partidaris de la normalització de la llengua.

UNA NORMALITZACIO NECESSARIA.

La conclusió que es pot treure de l'acte inaugural d'aquest II Congrés Internacional de la llengua catalana, és el de què és necessària una autèntica normalització lingüística.

Es important que les autoritats hagin participat com a membres d'honor d'aquest Congrés, el que resta clar però, que han de participar no només amb la seva presència en actes com aquest, sinó també, amb la seva lluita per a la normalització.

Per això algunes de les persones del públic varen pitjar al President Cañellas durant el seu discurs.

Ara, és necessari, que tots prenguem consciència

de la gran tasca que s'ha començada i que nosaltres, tots i cada un de nosaltres, hem de continuar, si volem que algun dia, la nostra llengua no necessiti de congressos, perquè la nostra llengua serà una llengua emprada, estimada i conquerida, a força de lluita per ella.

"OBERTS AL MON EN CATALA", aquest és el lema del II CONGRES INTERNACIONAL DE LA LENGUA CATALANA, que sigui també el nostre lema.

PUB S'ESQUEIX

Amb el suport de

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONES

sistemes tradicionals de caça (III)

EL PI ENVISCAT

Aquesta vegada us parlaré d'una manera de caçar que avui en dia és poc emprada degut a la gran quantitat de caçadors (sobretot de tords amb reclam), a la manca de pins i a la manca de temps com tenien els caçadors que abans utilitzaven aquesta tècnica.

Sempre segons la informació recollida us contaré com es duia a terme aquest tipus de caça.

* * * *

La millor època per començar a caçar al *xibiu* era a partir de dia 12 d'octubre fins a principis de novembre. Abans, el caçador de *xibiu* localitzava el lloc millor a llà on parar-lo. Aquest lloc no havia de tenir *lladres*. Els *lladres*, segons em contaren, eren els pins que hi havia devora, per tant el pi era millor si en el seu redol no n'hi havia d'altres o, al manco, si n'hi havia pocs.

També es tenia en compte l'eco. És a dir, no anava bé parar un pi de *xibiu* si el renou que feia el reclam ressonava a una altra banda perquè d'aquesta manera els tords es posaven allà on sentien l'eco en lloc de anar al pi des d'on se reclamava.

Uns dels millors llocs per utilitzar aquesta tècnica era Sa Comuna.

* * * *

Quant al material i eines que s'empraven per parar-lo eren sobretot: escala, *xorrac* per tallar branques, *destral*, branques d'altres pins, 7 o 8 cavallons de *vencisos*, barres (a les quals feien talls per ficar-hi els brins d'espert), l'espert i, el més important, el *visc*.

Generalment cada caçador feia el *visc* a casa seva. Per això empraven pega, llonja i oli. Rentaven amb aigua la llonja i

llavors ho feien bollir a foc lent dins una olla de test fins que tot estava ben mesclat i feia com a sabonera.

Per preparar el pi ho feien de la següent manera: una vegada que havien triat el pi i tenien els materials, es triaven les branques del pi. Havia de quedar ben espès; si era necessari tapaven els espais buits amb branques d'altres pins, llavors posaven els travessers (que eren barres llargues per poder caminar per damunt el pi). Tot això ho fermaven amb els *vencisos*

Després obrien uns forats a les branques del pi que era per allà on passava el tord. Darrera aquests forats hi posaven una barra amb els brins d'espert enviscats.

Quan el tord passava pel forat s'havia de posar damunt la barra que era el primer que trobava i quedava amb els brins d'espert aferrats.

He deixat en darrer lloc l'eina principal que era el *reclam*. Té forma cilíndrica, buit per dedins i amb un forat a davant i un a darrera. Quan millor el tocaven més bones eren les caçades que es feien. En aquells dies era molt important saber tocar-lo ja que no hi havia *cassettes*.

* * * *

El temps millor per caçar era un dia o dos abans de fer mal temps, o després del mal temps, ja que diuen que els tords van davant del mal temps.

Les millors hores eren de bon matí, inclús abans de veure-hi, fins a les deu o les onze; depenia del temps que feia (si estava ennigulat podien caçar més temps).

L'espècie que més s'agafava era el tord, però també agafaven ropits, ulls de bou, estornells... Era una tècnica molt efectiva i apassionant.

* * * *

Com a reflexió final podem dir que tal vegada seria necessari que els caçadors actuals perdessin més temps preparant les tècniques de caça i dedicassin menys temps a l'activitat en sí.

Arnau Mateu

La Primavera

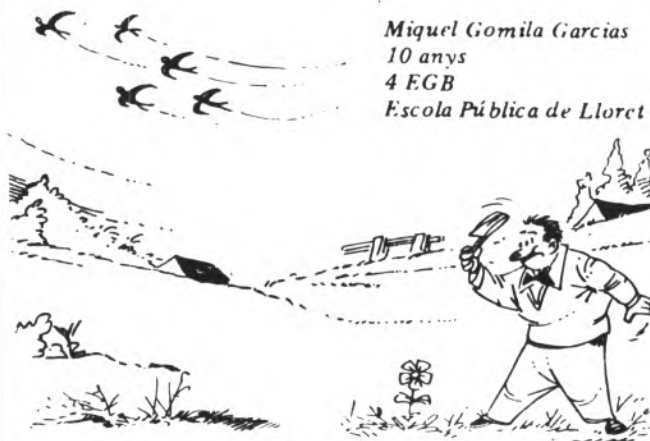
*La naturalesa
és un baül de riquesa,
plena de pastors
i voltors,
de pereres
i pomeres.*

*La primavera
jo esper davall una pomera
que fa molta mirera*

*La primavera
és la primera
de les quatre estacions
i per això li feim cançons*

*Ahir
va partir
la primavera,
per ser la primera
de la carrera*

Miquel Gomila Garcias
10 anys
4 EGB
Escola Pública de Lloret

Sobre un centre de documentació musical

No són poques les vegades que hem d'anar d'un lloc a l'altre —d'Herodes a Pilat, com es sol dir— cercant material per a una feina d'investigació concreta. Qualsevol centralització és, en aquests casos, ben arribada.

Existeixen, però, entitats que, encara que poc conegudes o insuficientment divulgades, ajuden a l'elaboració de tasques sobre la nostra història més o menys recent, concretant dates i documents. Són, aquests, centres de documentació en els quals l'erudit i el profà poden trobar-hi material a l'hora de confeccionar un treball d'investigació o d'anàlisi. Lloc, com deia, no sempre coneguts per a tothom, però decidits i valuosos, capaços d'omplir un buit quant a documentació es refereix.

Permeteu-me que amb aquest escrit intenti

descobrir-vos o en el millor dels casos acostar-vos el que és sens dubte el centre de documentació musical més important de l'illa. Us parl del "Centre de Recerca i Documentació històric musical de Mallorca", arxiu d'informació musical, punt de partida de treballs d'història i de teoria de la Música nostra.

Com ha sorgit aquest Centre? Qui el porta? Com arribar-hi... Bé, no facem tanta de via, anem per parts.

L'iniciador de la tasca del Centre fou Joan Parets i Serra, nom ben conegut dins els àmbits musicals illencs. Fa més de vint anys que ha anat arreplegant material: textos, programes de mà, notícies... fins i tot enregistraments discogràfics, relacionats sempre amb el Fet musical mallorquí. Poc a poc, Parets, ha anat augmentant el volum del seu arxiu.

Però, el recerador no ha escatimat esforços: ha buidat col·leccions, ha acudit a biblioteques; ha visitat els museus i les parròquies... ha cercat, en definitiva per tots els racons de Mallorca, prenent notes i elaborant fitxes.

Avui, després de tots aquests anys, el que començà sent un arxiu particular fruit d'un esforç personal s'ha enriquit amb l'aportació d'altres documentalistes. La persona —Parets— s'ha constituït en entitat. La qual cosa li ha marcat un nou caràcter.

Per altra banda, el Centre de Recerca i Documentació Musical és també un organisme viu. Vull dir que no només arreplega material sinó que es mou. Així, com a tal, ha participat a congressos de documentalistes (el més recent el passat mes de Novembre, organitzat pel Ministeri de

Cultura. Enllà, en Centre establí contactes amb organitzacions similars d'altres Comunitats Autònomes), ha confeccionat treballs biogràfics sobre la figura d'alguns músics mallorquins... i actualment està preparant diferents conferències per tal de divulgar la història de la nostra Música.

L'arxiu del Centre està obert a tothom. Qualsevol persona que necessiti documentació relacionada amb el Fet Musical pot acudir-hi (la Rectoria de Lloseta és, ara per ara, el seu lloc estable). De fet, no pocs estudiosos s'han servit del seu material. El Centre de Recerca apareix, ja, a diverses bibliografies de diferents treballs de Música.

Pere Estelrich i Massutí.
(Col·laboració especial per a l'Associació de Premsa Forana de Mallorca)

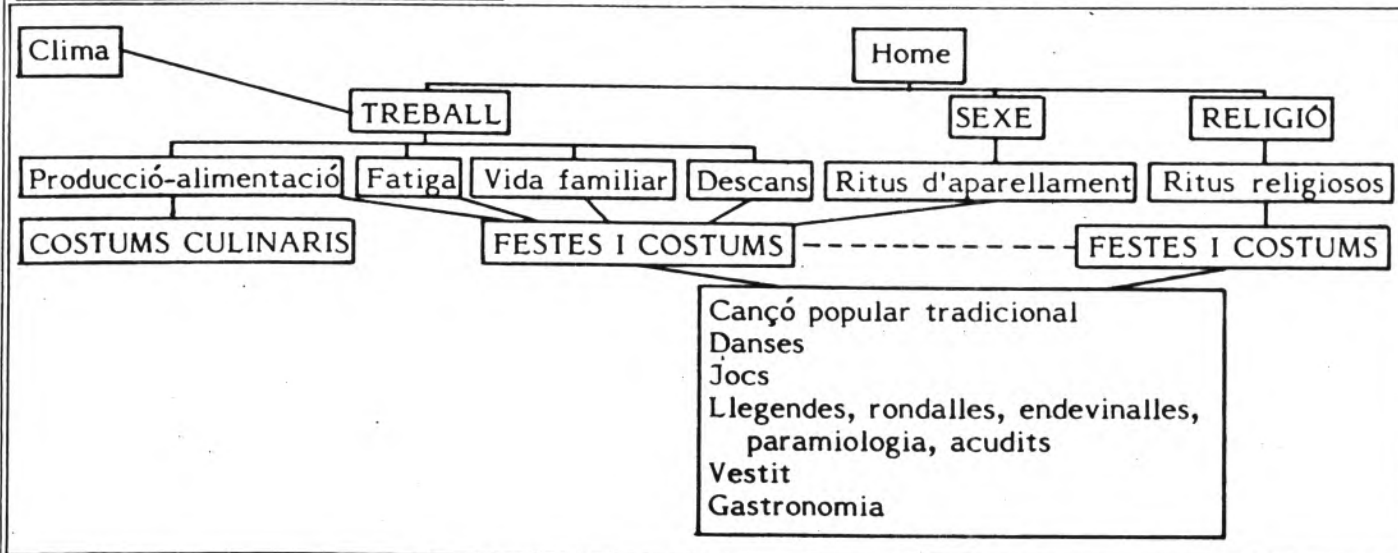
Comunitat Autònoma
de les Illes Balears
Conselleria de Cultura

Festes i costums

Associació Premsa Forana
de Mallorca

I - DIAGRAMA DE CONTINGUTS

II.- OBJECTIUS GENERALS

- Descriure el treball, sexe i religió com a elements determinants de festes i costums.
- Diferenciar els elements integrants de cadascuna de les festes.
- Comentar el sentit de participació.

Cada objectiu general enquadra les tres àrees -cognoscitiva, afectiva i psicomotriu- descrites en els estudis de Bloom.

III.- ELEMENTS REALS ACTUALS

* 8 de setembre, Nativitat de la Mare de Déu.

Festa coneguda també pel nom de "la Mare de Déu dels missatges" al ésser la data del canvi de lloc de treball de la gent que treballava a les possessions. És inici i acabatall del cicle de les festes pre-cristianes del blat i, en definitiva, de tot el cicle agrícola. Sa importància és ben palpable al

ésser festa patronal o "patrona" de vuit pobles de Mallorca (a Santa Margalida es fa la festa de la Beata). Festa, idò, ben generalitzada i solament superada -a nivell de calendari laboral i deixant de banda les "Festes Nacionals"- per Sant Antoni i les "segones" o "mitjanes" festes de Nadal i Pasqua.

* 29 de setembre, Sant Miquel.

Comença el nou cicle anyal; inici caracteritzat pel sementer -la sembra- i la verema. Les nits comencen a allargar-se i... bon temps per anar de rondalles.

* Octubre, festes del most.

Després de la verema (i amb relleu especial a Binissalem).

Cançons de picat, jotes i mateixes i... els fideus amb cabra salvatge, sopar dels "tais".

* Octubre, cercada d'esclata-sangs i altres bolets.

* Octubre, fires.

Sobretot a la part meridional del Pla (Campos, Lluçmajor, Porreres, Santanyí).

* 21 d'octubre, Festa de les Verges.

Caracteritzada pels bunyols i les cançons.

* 1 i 2 de novembre, Tots Sants i els Morts.

Temps de pau en el camp, eixarmar voreres, exsecallar... bon temps per recordar els avant-passats. Ahir repic de campanes tota la nit i misses a balquena.

* Novembre, festa de l'Oliva (en acabar la collita)

* Desembre, ses Matances.

Cal fer provisions de carn per a tot l'any mentre els blats van creixent. La gent va descansada i... s'hi escau un ball d'aquells tan vitencs!

* 25 de desembre, Nadal.

Festa solsticial i religiosa.

Matines, torró, coca de Nadal, el dinar familiar, neules, cançons, el betlem...

* 1er de gener, Cap d'any.

S'inclou dins les festes nadalenques.

* 5 de gener, els Reis.

Significa l'acabatall de les festes nadalenques. Obsequis -ahir calçatins, avui juguetes- als infants.

* 17 de gener, Sant Antoni Abat.

Patró dels animals. Festa amb relleu especial a Sa Pobla, Artà, Manacor... i que aquests darrers anys ha sofert una clara puixança (onze pobles fan festa "oficial"; molts d'altres fan "mitja festa" i alguns l'han traspasada al diumenge següent). Va precedida dels foguerons.

* 20 de gener, Sant Sebastià.

Patró de Ciutat. Festa desapareguda gairebé a tots els pobles. Abans se solia fer, motivada per la pesta.

* 3 de febrer, Sant Blai.

Festa de caire religiós en la qual, a més d'untar el coll d'oli, es beneeixen els fruits ("senyorets" de diverses formes, galetes, fruites...)

Amb el suport de

l'Ajuntament de
Lloret de Vista Alegre

S'ESTANC

tabacs, revistes
i papers

ES PI GROS

Lloret de Vista Alegre

* Febrer, darrers dies.

Dies de bulla que precedeixen la quarema. "Sa Rua" a Ciutat, fresses i ximbombades pertot arreu; greixoneres dolces i de porc, ensaïmades amb sobrassada... Dies forts, el Dijous Jarder i el Darrer Dia.

* Febrer-març, la Quarema.

Entra amb el Dimecres de Cendra. Temps d'abstinència i de sermons. Ahir abstinència radical, carn, joc...

* Març-Abril, Pasqua.

Després de la llarga abstinència quaresmal, l'esclat de la festa ramadera (pasqua = pasturar, pas). Cançons de "sales", visita a les "cases santes", processons -l'"enquentro" amb els botets o capades característiques-, l'anyell, panades, cocarrois, freixura, flaons, rubiols... centurions i el salpàs.

* Abril, romeries..

Després de Pasqua hi havia les processons rogacionals a les ermites de Mallorca (incloses dins les festes de la florida del blat), avui convertides en "barena" o excursions. Festa que, per imperatius de treball -no agrari- ha decaigut molt. Sobresurten la romeria de la Verge del Cocó i la del Puig de Sant Miquel.

* Maig, mes de Maria.

Antigament es feia gairebé a totes les cases. Avui sòlament es fa a les esglésies. (Abans alguns fins i tot l'adelantaven en quinze dies per no entorpir la sega de les faves).

* Maig, la tosa.

Operació consistent en tondre les ovelles. El pagès ho sol agafar com a una mitja festa que acaba amb un bon dinar.

* Maig, Moros i Cristians.

Festa guerrera, sòlament conservada a Sòller i Pollença.

* Juny, "Pel juny la falç al puny", diu l'acudit. Ja han començat les messes, el llarg treball de recollida dels cereals que no acabarà fins a l'amagatzematge de la palla. També se sol fer for-

matge i es recull la mel. Comença l'esclat de festes patronals.

* Juny, el Corpus.

Festa dels domassos i de les flors. Tradicions gegantines. A Pollença surten "les Àguiles" (dansa religiosa).

* 24 de Juny, Sant Joan.

Se solien sembrar clavellers. És la festa en què solia sortir "Sant Joan Pelós" (dansa religiosa) a Felanitx, Son Carrió, Sant Llorenç...

* Juliol-Agost.

En haver acabades "ses meses" la gent del camp solia anar a "rentar-se" a la mar. Era una diada de ple i guanyat descans.

* Agost, festes patronals (també n'hi ha al maig, juny, juliol...)

Coincidint amb la feina acabada del camp (sòlament falta la recolecció dels fruits dels arbres: figues, ametles, garroves...) gran nombre de pobles (setze) fan les festes patronals: xeremies, correguda del pollastre, missa major, un dinar que no es queda al darra i una bona revetla. També se solen ballar les dances religioses: "cavallets" a Pollença, Artà i Felanitx; "moratons" a Manacor i "cossiers" a Montuïri i Algaida (també solien ballar el dia de la "Mare de Déu Morta" -15 d'agost-)

ALTRES

3 de maig. Antigament festa de la Santa Creu. Es feia la benedicció dels fruits.

22 de maig, Santa Rita, advocada dels impossibles. Tradició agustiniana. Se solia donar una rosa.

29 de juny, Sant Pere. Dia 30, Sant Marçal (el sant del romàtic)

50 dies després de Pasqua, Cinquagema o Pasqua Granada. Festa del Regne d'Aragó, avui perduda. També era doble. Se gueix a Catalunya i Menorca.

Guillem Pont

els nostres carrers (II)

EL CARRER DE SES PARRÉS

El carrer al qual ens dedicam avui és l'anomenat *Carrer de ses parres*, "*Calle Calvo Sotelo*" durant la dictadura i *Carrer de ses parres* sempre dins el pensament de la gent del poble.

Segons podem veure a la història de Lloret, antigament aquest carrer estava obert fins a la Comuna. El nom de *ses parres* li és degut a que fins no fa massa anys a aquest carrer s'hi podien veure parrals a les façanes d'algunes cases, com si de cases de fora-vila es tractàs.

Als pobles la gent se sol conèixer pel malnom i no pel llinatge. Per aquest motiu ens referirem principalment al malnom per designar el propietari de la casa en l'actualitat i l'antic, els quals es remunten quasi tots al segle passat.

CARRER DE SES PARRÉS

- 1 *Ca Na Pollencina*, abans *Ca Mestre Tomeu "Sabater"*.
- 3 *Ca Na Maria "Ruberta"*, abans *Can Corredor*.
- 4 *Can Moll*, abans *Can Cul-enrera*.
- 5 *Can Blanc*, abans *igual*.
- 6 *Can Tomeu "Marron"*, abans *Ca'l Senyor Domingo*.
- 7 *Ca Na Llofriva*, abans *Can Camassó*.
- 8 *Ca madò Munar*, abans *Can Mora*.
- 9 *Ca N'Antoni "Mudaino"*, abans *Can Biel Mudaino*.
- 10 *Ca Na Francisca "Munar"*, abans *Ca madò Ciurella*.
- 11 *Can Company o Ca Sa Fideuera*, abans *Can Company*.
- 12 *Can Joan "Fred"*, abans *Can Pere "Ovella"*.
- 13 *Can Bosseta*, abans *Can Bondat*.
- 14 *Ca madò Munar*, abans *Ca l'amo en Llorenç "Munar"*.
- 15 *Ca Na Francisca "Borrassa"*, abans *Can Borràs*.

- 16 *Ca s'Artanenc*, abans *Ca Na Maria "Marca"*.
- 17 *Can Maravilla*, abans *Can Maravilla*.
- 18 *Can Biel "Sastre"*, abans *Can Joan Gomila*.
- 19 *Can Miquel "Rei"*, abans *Can Jordà*.
- 20 *Ca Na Bel "Traqueta"*, abans *Can Joan Gomila*.
- 21 *Ca Na Maria "Crista"*, abans *Ca Na Catalina "de Son Vent"*.
- 22 *Ca Na Maria Picornell ("Beatet")*, abans *Can Joan "Beatet"*.
- 23 *Ca's Binissalemer*, abans *Ca sa Mestressa "Companya"*.
- 24 *Can Tomeu Picornell ("Beatet")*, abans *Can Joan "Beatet"*.
- 26 *Ca Na Maria "Palou"*, abans *Can Beato*.
- 27 *Can Toni "Borràs"*, abans *igual*.
- 28 *Ca Na Catalina "Florit"*, abans *Can Beato*.
- 29 *Ca Na Venta*, abans *Can Felip "Llulla"*.

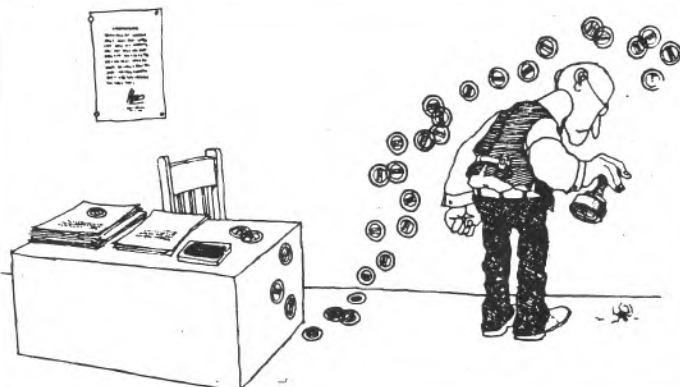

- 30 Can Miquel "Bou", abans Can Biel "Bou".
- 31 Ca Na Catalina "Llulla", abans Can Miquel "Llulla".
- 32 Can Sebastià "Gelabert", abans Ca madò "Búger".
- 33 Can Sebastià "Gelabert", abans Can Barona.
- 34 Can Joan "de Sa Riba", abans Can Miquel "Ros".
- 35 Ca Na Catalina "Roca", abans Can Barona.
- 36 Can Joan "Camps", abans Can Catalí.
- 37 Can Benet "Corredor", abans Ca madò Ferrera.
- 38 Can Rafel "Traquet", abans Cas Traquet.
- 39 Can Toni "Camps", abans Ca madò Lloraca.
- 40 Ca Na Bet "Borrassa", abans Can Borràs.
- 41 Ca Na Maria "de s'Arraval", abans Ca madò Pixedis "de Son Barrera".
- 42 Can Bosseta, abans Ca n'Abrines.
- 43 Ca's Binissalemer, abans Can Balaguer.
- 44 Ca madò "Bosseta", abans Ca Ses Baltasarettes.
- 45 Cotxeries de N'Antoni "Camps", abans Can Xineta.
- 47 Ca Na Catalina "companya", abans Can Xineta.

Bartomeu Amengual i Gomila

Si seguim així aviat podrem anomenar al carrer Major el "carrer dels clots" si no es posa remei al grupet crulls que hi ha entre els carrers Josep Mª Jordà i Sa Travessia.

En total són nou, dels quals n'hi ha tres que ja els arreglaren una vegada, però malament. Esperem que l'Ajuntament en prengui nota i faci la feina aviat.

PRESENTACIÓ DE "FARO BALEAR"

El passat dia 10 d'abril va ser presentada a la Cambra de Comerç de Ciutat la nova revista "Faro Balear", editada per "Edicions Manacor S.A."

La publicació del "Faro Balear", revista d'informació, serà quinzenal, essent el director de la mateixa en Joan Riera Dalmau, en Pere Llinàs el coordinador, i la redactora en cap na Maria Joana Martí.

La presentació va ser un èxit i des d'aquí volem desitjar a la nova revista una llarga vida i molts èxits en la seva tasca.

REUNIÓ DE L'ASSOCIACIÓ DE PREMSA FORANA

Dia 7 d'abril, a la seu social de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca, va tenir lloc una reunió per tractar de la repercusió de l'IVA sobre les esmentades publicacions.

La reunió convocada pel Govern Balear en resposta a la sol·licitud realitzada per l'Associació comptà amb la presència de nombroses publicacions. En representació del Govern Balear hi assistí Gabriel Alzamora, tècnic de la Conselleria d'Economia i Hisenda, qui parlà sobre la situació creada pel nou impost i els processos a seguir.

**DINS EL
MARC DEL**

SES GLOSES D'EN PERE-GRIC

PLATÒNIC

Oh! Quins ulls tan agradosos
que me fan perdre es remuc.
(Tira, no sies tan ruc,
no veus que els té polsosos?).

Oh! Quines mans més agudes
per fer-me ses moixonies!
(Si hi vessis bé trobaries
que les té massa peludes).

Ja ho diu En Pau Amorós:
"Si no t'agrada,
a s'altra portal en donen dos!".

CORPORE SANO

Jo som un gran esportista
de toc i pam i petanca,
faig ballar un cercol amb s'anca
i no tenc rival a sa pista.

Per no entrenar-me a sa serena
en sa nit sol jugar a trava
i de gust me cau sa bava
si pos sa contrària d'esquena.

Ja ho deia En Tomeu de Sa Drassana:
"Mens sana in corpore sano".

Davant l'entrada de l'Estat Espanyol a la C.E.E. la Unió de Pagesos de Mallorca considera que tant el Govern Central com l'Autònom han adoptat una postura totalment passiva enfront a la problemàtica del sector agrari.

Un dels problemes més greus ha estat i és la falta de voluntat de diàleg per part del Ministre d'Agricultura, Sr. Romero, davant unes reivindicacions ja històriques a les que s'han d'afegir les dificultats relatives a l'entrada a la C.E.E. i la consegüent implantació de la Reglamentació Comunitària dins el sector agrari. A això s'hi ha d'afegir una falta de voluntat política per part de la Comunitat Autònoma de contribuir al millorament del sector a les illes, i de dur a terme uns estudis de planificació i viabilitat dins l'agricultura i la ramaderia il·lenca.

Per tot això, la U.P.M. ha adoptat una postura de pressió que ha desembocat a la realització de distints actes: declaracions als mitjans de comunicació, ocupació dels locals de "Cámaras Agrarias" de Ciutat... i darrerament una concentració de vehicles a Algaida, on assistiren més d'un centenar de vehicles entre tractors, camions i furgonetes.

Amb aquestes accions Unió de Pagesos de Mallorca també ha volgut recolzar tots els actes de protesta que han duit a terme els pagesos d'arreu de l'Estat Espanyol.

adjuntam la taula reivindicativa que ha acompanyat totes les accions de la U.P.M.

Comissió Permanent de la U.P.M.

16/abril/1986

"VOLEM VIURE DIGNAMENT TREBALLANT LA NOSTRA TERRA"

Estant en procés de l'entrada en vigor de la Reglamentació Comunitària en el sector agrari de l'Estat Espanyol, i davant la manca d'actuacions de l'Administració Central, la U.P.M. reivindica els següents punts:

-Admissió de la C.O.A.G. ("Coordinadora de Organizaciones de Agricultores y Ganaderos" on hi participa la Unió de Pagesos de Mallorca) com a representant de les explotacions familiars agràries dins el C.O.P.A. (Comité d'Organitzacions Professionals Agrícoles, organisme de representació a la C.E.E.), ja que si no s'admet, l'explotació familiar queda sense representació dins el Mercat Comú.

-GAS-OIL. Posar en marxa un sistema de control del consum, i descomptar les 4.40 pta. de l'Impost Especial d'Hydrocarburs al mateix moment de la compra.

-SEGURETAT SOCIAL AGRÀRIA.

- 14 pagues anuals pels jubilats.
- Supressió de les Jornades Teòriques.
- Jubilació optativa als 60 anys.

-FISCALITAT. Creació d'una Comissió de Fiscalitat, amb representants de les OPAs (Organitzacions Professionals Agràries), Ministeri d'Economia i Hisenda, i Ministeri d'Agricultura.

-PATRIMONI SINDICAL.

- Devolució del patrimoni històric.
- Administració del Patrimoni Acumulat (Càmares Agràries) per part de Cooperatives i OPAs.
- Integració de les OPAs dins una Comissió Consultiva del Patrimoni Sindical.

-TARIFES ELÈCTRIQUES AGRÍCOLES. Que siguin aplicables a tots els aparells agrícoles muntats, (nyidores, molins, capoladores...), independent de l'energia industrial i a l'abast del pagès mallorquí.

-INCREMENT DE LA VIGILÀNCIA RURAL.

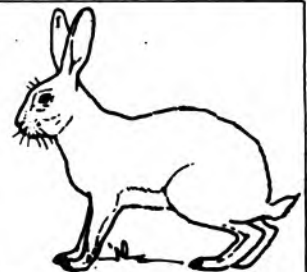

Aixímateix hi ha una altra sèrie de punts que són incumbència de la COMUNITAT AUTÒNOMA:

- Reestructuració interna de la Conselleria d'Agricultura a tots els nivells.
- Política efectiva d'Ordenació del Territori.
- Política efectiva d'ordenació de cultius, amb assessorament tècnic al pagès.
- Planificació Hidrològica: Agilitzar la formació de l'Organisme de Conca.
- Potenciació dels productes agropequaris i llencs, i foment del seu consum enfront als de fora de les illes.
- Control Sanitari efectiu de tots els productes que arriben de fora, per evitar l'entrada a l'illa de plagues i infeccions.
- Política de subvencions justa, amb més informació i facilitats pels pagesos.
- Reestructuració dels Serveis de Ramaderia i Sanitat Animal:
  - Creació d'un cos de Menescals depenent de la Conselleria d'Agricultura i del Departament de Sanitat.
  - Supressió de les guies d'origen i sanitat allà on no s'hagin declarat malalties contagioses (mal de potó, peste porcina africana...).
  - Fer complir la legislació actual en matèria d'escorxadors.
  - Fer complir la legislació actual referent a l'obligatorietat que té el menescal de viure al poble on té la plaça.

UNIÓ DE PAGESOS DE MALLORCA

SOCIETAT DE CAÇADORS

Els socis que vulguin recollir el carnet de la temporada 86/87 ho poden fer a l'estany. Els qui no ho són i s'hi volen fer també hi poden anar.

El termini d'inscripció acaba el dia 15 de juny. El recàrrec serà de 500 pta.

La junta

QUÈ ÉS L'IVA?

Tot el relacionat amb la fiscalitat crea una certa desconfiança i fomenta les ganès de defraudar a Hisenda. Malgrat tot, aquesta mentalitat potser estigui canviant. La gent sembla assolir amb més curiositat lo que s'està fent en matèria fiscal, sobretot a resultes de l'estrena del famós IVA.

De l'IVA tothom en parla, més ¿Sabem què és, per què s'ha imposat o els avantatges i els inconvenients que té? o ¿Quins règims hi ha i a qui s'apliquen? Aquests i altres aspectes configuren l'impost i són, precisament, els que a títol informatiu tractaré a continuació.

FONAMENTS DE LA IMPLANTACIÓ

L'IVA és un dels objectius que es pretenien dur a terme amb la reforma del nostre sistema fiscal començada a 1977. Si es va substituir la imposició directa de llavors per l'IRPF i l'Impost sobre Societats, es feia necessària una reforma de la imposició indirecta, ja que es caracteritzava per una multiplicitat de tributs, essent l'Impost General sobre el Tràfic d'empreses el principal (IGTE).

Hi havia també motius polítics. L'entrada a la CEE suposava l'aplicació de l'IVA per harmonitzar les legislacions dels distints països en matèria d'imposició indirecta.

CONCEPTE

És un impost general indirecte que afecta tots els sectors econòmics i totes les activitats. Recau sobre el valor afegit o incorporat a cada fase de producció o comercialització, i evidentment sobre el consum final.

Amb l'IVA tributen tots els que ho feien amb l'IGTE i a més els agricultors, comerciants minoristes i els professionals.

L'IVA substitueix 25 tributs, quedant la imposició indirecta estructurada en base a: L'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats (ITP i AJD), els impostos especials, els tributs aduaners i l'IVA.

És evident que el pas d'un impost com l'IGTE a l'IVA està plantejant un temps de dubtes i d'impresions als empresaris espanyols, que hauran de descobrir que l'IVA no és un cost pels seus productes, sinó un pagament que es fa quan es compren bens o serveis i que es dedueix de l'IVA que s'ha d'ingressar provinent de les vendes.

Em sembla apropiat fer una recorregut pels aspectes positius i negatius d'aquesta implantació:

Aventatges:

-Foment de la inversió, empresarial, ja que amb l'IGTE els bens d'equip tributaven dos pics, ara amb l'IVA i l'impost pagat serà deducible per l'empresari.

-Neutralitat. Amb l'IGTE es carregava tantes vegades com mans per on passava, amb l'IVA això no passa sortint beneficiat el consumidor final.

-Desapareixen molts de tributs. "Abans en pagàvem molts i ara només un" (Imp. sobre el luxe. Desgravació Fiscal a l'exportació. I. sobre begudes refrescants. I /us del telèfon i sobretaxes. I del 5 o/o sobre localitats dels espectacles públics, etc.

-Possible increment de la inflació.

-Falta de preparació dels professionals i de les petites i mitjanes empreses en quant a matèria administrativa i comptable. Aquesta situació ha fet que molts d'em-

presaris cobrassin on no tocava o amb un percentatge que no corresponia perjudicant al consumidor.

-Major nombre de subjectes passius (aproximadament 2.500.000 més).

Encara no es pot dir que ha passat realment, és molt prest, però si puc esmentar a títol anecdòtic les cues que hi havia a Hisenda des que es va obrir el Termini de declaració i pagament de l'impost.

RÈGIMS DE TRIBUTACIÓ

A l'IVA s'estableix un règim ordinari i 7 règims especials, però l'exposició d'aquests i les seves particularitats la deix per una propera publicació.

Maria Munar

"Coanegra"

sovint es diuen beneitures

Les persones que ens encarregam de la publicació "Es Pi Gros" ens sentírem, per una sèrie de "coincidències", al·ludits en un article que publicava la revista "Sovint" en el seu número 7 i que feia referència a les publicacions foranes i el seu anti-atlantisme.

Nosaltres en cap moment -fins avui- no hem criticat el contingut de "Sovint" encara que troben que en bastants ocasions -diríem que en moltes- era sobradament criticable, entre altres coses perquè pensam que no és obligat que tothom tenguí les mateixes idees i defensem el dret a que tothom pugui expressar-les lliurement. En això pareix que no coincidim ja que sembla com si els (o li) fessim nosa, encara que de parau la manifestin el contrari.

Pel que fa al títol de la mini-crítica "Orgia anti-otànística" -hem de manifestar que "anti-otànistes" ho som, però això d'"orgia" no sabem d'on ho han tret. Si ens atenem al que diu el diccionari ("Festa on es menja i es beu sense mirament i en que regna la disbauxa") evidentment no és el nostre cas. És a dir, que inclús del sentit de l'oportunitat de les paraules estan mancats aquests "grans periodistes" que somien esser-ho.

"Mirando al mar, soñé..."

La fotografia d'aquest mes va ser feta pel fotògraf Mascaró, de Maria de la Salut, en el ja llunyà mes de febrer de 1.933.

Els protagonistes són:

Fila de dalt: Francesc "Nina", Guillem "Carter", Ramon "de sa Riba", Ramon "Peon", Francesc "Traquet".

Fila d'enmig: Jaume "Pago", Miquel "Ros" + Don Antoni Rubí, Llorenç "de Son Mas", Bernat "Xoroi".

Fila de baix: Antoni "Xineta", Joan "Ruberto", Pep "de Ca ses Ferreres" (+), Tomeu "Xenxis", Pere "de Lloseta".

La fotografia ha estat cedida per Catalina Gomila "Sabatera".

* * * * *

Si algú disposa de fotografies antigues i li agradaria que sortissin publicades en aquesta pàgina, li agrairíem que ho comunicàs a algun membre del Consell de Redacció de la revista.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Què és el Consell Insular

És un element fonamental de l'autonomia. El Govern, l'administració i la representació de Mallorca corresponen al Consell Insular de Mallorca. Té la facultat d'assumir dins l'àmbit territorial aquelles competències que vagi rebent la Comunitat Autònoma. Formen el Consell Insular de Mallorca, els trenta Diputats elegits per al Parlament a l'illa de Mallorca. A més, actua com a Administració Local amb competències pròpies. Acompleix una ampla tasca assistencial a través dels centres propis que són: l'Hospital General, l'Hospital Psiquiàtric, la Llar de la Joventut, la Llar de la Infància, la Llar dels Ancians i el patronat Verge de la Salut.

Segueix una política que fomenta tant la pràctica com l'aprenentatge de l'esport.

Emet informes relatius a l'ordenació del territori i a l'urbanisme. Elabora el Pla d'obres i serveis que permetrà dotar els pobles d'infraestructura bàsica. Manté la xarxa viària pròpia. Ha creat i manté en col·laboració amb els municipis, el servei d'extinció d'incendis.

Impulsa la indústria i el comerç. Dona suport a totes les activitats promocionals del turisme. Realitza accions de millora de la ramaderia i de l'agricultura.

Realitza accions en els camps següents: Ordenació de Biblioteques i arxius, tant pròpies com d'altres organismes. Fomenta el coneixement i la difusió del folklore. Impulsa el coneixement i l'ús, en tots els àmbits, de la nostra llengua. Ajuda tot tipus de publicacions culturals. Des del Teatre Principal, centre que depèn del Consell Insular de Mallorca, du a terme la seva política cultural.

Elabora anualment el Pla d'Esports amb l'objectiu de crear una infraestructura esportiva a tots els pobles.

Consell Insular de Mallorca
c/ Palau Reial, 1

MISÈRIES HUMANES

Mira'l, plora desconsolat... !
 Per què el deixau plorar ?
 Es que té fam !
 Per què no li donau pa ?
 Es que té fred !
 Per què no l'abrigau ?
 Es que té por !
 Per què l'heu assustat ?
 Es que no té a ningú !
 Per què... no li donau la mà ?

Aquesta és una de les mils i mils de poesies i cançons que s'han escrit al llarg de la història des que es pren consciència del problema de la FAM al Tercer Món...

Però és curiós pensar i veure que aquest "PROBLEMA" ja' fa massa temps que existeix, responsables, pareix ésser que ningú ho vol admetre, al manco pel costat que li toca...

El que sí està clar és que de moment ni "CAMPANYES CONTRA LA FAM", ni estudis i investigacions de la F.A.O., ni ajuts de l'O.N.U., ni "CARITAS", ni donatius, ni "U.S.A. FOR AFRICA", ni discos, ni cançons, ni espectacles benèfics, ni òsties de Déu han aconseguit aturar el plor d'aquesta gent.

El carisme de Gandhi es va esfumar...

Les cançons de Bob Dylan s'han oblidat...

Els actes i els discursos de Martin Luther King s'han perdut als arxius dels mitjans de comunicació...

Els missatges de PAU del Papa Joan Pau II ja no sensibilitzen ningú...

Què ens queda ?

Res no queda... ni la pena.

ANTONI CANYELLES I OLIVER "Pòrtula"

Llibres

L'ESQUERRA NACIONALISTA A MALLORCA

(1900-1936)

A cura de Mateu Morro i Sebastià Serra

Biblioteca
dels Clàssics del
Nacionalisme Català

13

EDICIONS DE LA MAGRANA / DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Mateu Morro i Sebastià Serra, historiadors, homes públics i col·laboradors de la premsa forana, acaben de publicar el volum L'Esquerra Nacionalista a Mallorca. (1900-1936), que fa el número 13 dins la "Biblioteca dels Clàssics del Nacionalisme Català" d'Edicions La Magrana i la Diputació de Barcelona.

L'Esquerra Nacionalista a Mallorca és un aplec de textos -majoritàriament procedents de la premsa general i política de l'època- que reflecteixen l'existència d'un espai polític mallorquinista i esquerrà dins la Mallorca anterior a l'esclat de 1936.

En breus línies, les característiques globals dels materials arreglats en el llibre es poden resumir en els punts següents:

1r. No es tracta d'aportacions a un debat teòric sobre el nacionalisme i l'esquerra a Mallorca, sinó de textos procedents de la lluita concreta i diària de l'època. Una lluita i una tasca que fan referència no només als debats culturals i lingüístics, sinó també a la labor heterogènia que, des d'institucions polítiques i entitats socials, promogueren els homes i dones de l'esquerra nacionalista: construcció d'escoles

i jardins, millores sanitàries, promoció d'activitats infantils i juvenils, denúncia de la degradació urbana i paisatgística...
2n. Els firmants dels articles, des de Benet Pons fins a Emili Darder, passant per Lluís Martí, F. de S. Aguiló, Bernat Jofre, Joan Sanxo, Pere Oliver i altres (per raons de mètode Gabriel Alomar és exclòs de la tria), són l'exponent del progressiu arrelament d'un corrent polític que té els seus tempteigs amb el republicanisme federal i antirestauracionista de finals del XIX i que es consolida durant la II República amb l'Esquerra Republicana Balear. Aquest arrelament il·lustra el pas d'un mallorquinisme estrictament literari, nat a l'escalfor de la Renaixença, a la maduració d'un moviment de més ample abast que fita l'esperança de tenir un Estatut d'Autonomia.

3r. La pràctica política dels autors aquí ressenyats pot resumir-se en unes paraules d'Oliver i Domenge: l'objectiu és "Fer del nostre Poble una pàtria d'homes lliures, i del mallorquí el ciutadà digne d'una societat vindicada, on sigui impossible qualsevol dolor que vengui determinat per una injustícia social". D'aquí que, enmig d'un panorama dominat per la dreta i el caciquisme i fortament desnacionalitzat, els mallorquinistes maldir per crear organitzacions polítiques autònomes lligades al republicanisme que es proposa transformar Espanya i estretament relacionades amb la labor feta a la Catalunya autònoma de F. Macià i Ll. Companys. Paral·lelament, són impulsors de l'enfortiment de la societat civil a través de la creació d'entitats ciutadanes, associacions culturals, premsa de pobles...

* * * *

Quan avui ens enfrontam de bell nou amb el repte de construir un país amb capacitat d'autogovern i una societat deslliurada d'injustícies és altament alligador encarar-nos amb el llegat d'uns predecessors - que feren del mallorquinisme i del progressisme fites cabdals de la seva actuació pública.

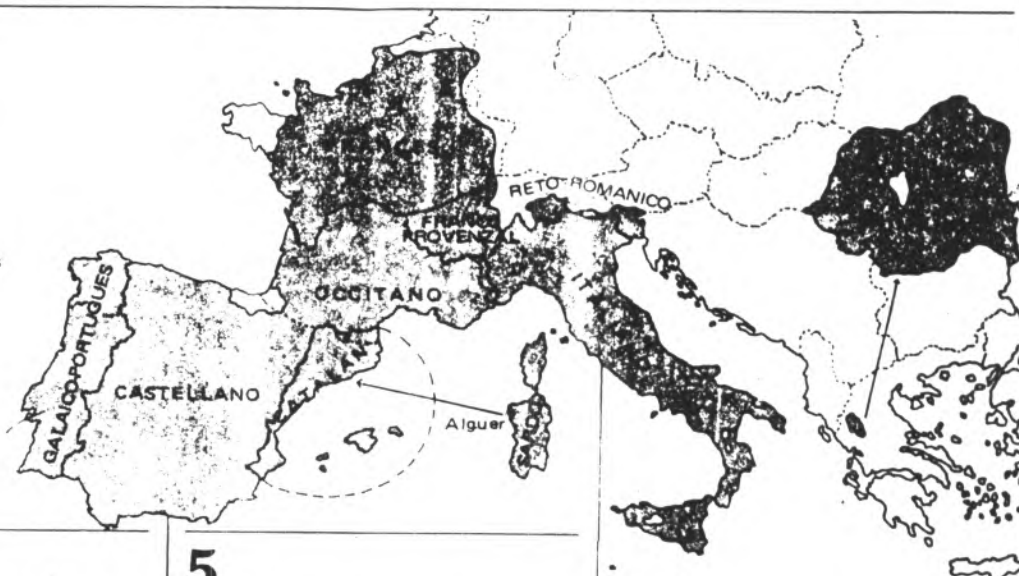
Maties Garcias

DECALOGO DEL CASTELLANOPARLANTE QUE VIVE EN BALEARES

POR EL PROFESOR DR. TILBERT D. STEGMANN DEL INSTITUT FÜR ROMANISCHE SPRACHEN UND LITERATUREN DER J.W. GOETHE - UNIVERSITÄT. FRANKFURT AM MAIN. ALEMANIA FEDERAL.

II CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA · MCMVI 86

los idiomas románicos
 Otras lenguas

1

Interésate por la lengua del país que te ha acogido; sólo el conocimiento de la lengua catalana te permitirá sentirte plenamente "en tu casa", en Baleares.

2

Lucha contra la injusticia fomentada durante la dictadura. Toda represión de una lengua o cultura es un acto de barbarie.

3

Haz respetar tanto la lengua catalana como la castellana y respétalas tú mismo. Las dos lenguas son igualmente dignas. Ambas evolucionaron cada una de por sí de la lengua latina (como también el italiano y el francés, por ejemplo).

4

No tengas miedo de comprender y aprender el catalán; es mucho más fácil de lo que piensas. Basta que al principio pidas a todos los que lo saben que te hablen lentamente en catalán y que te expliquen de cuando en cuando una palabra que no entiendes. Bastan unas horas de conversación atenta para que te acostumbres a comprender el catalán.

5

Cómprate diarios y revistas en catalán. Verás que es muy fácil leerlo. Si algo no lo comprendes bien, dile a un mallorquín que te lo explique. Verás como se alegra de hacerlo. Te alabará tu interés. Ponte a oír los programas de radio en catalán y las emisiones catalanas de televisión.

6

Comienza lo más pronto posible a pronunciar los saludos y las frases de cada día en catalán. Si tienes miedo de que te corrijan, adelántate preguntándoles la pronunciación correcta. Ya los habrás ganado a todos. Cuando se haga más difícil la conversación, salta tranquilamente al castellano. Cuando te hayan vuelto los ánimos, haz otro esfuerzo en catalán, sin miedo. Ahí están los catalanoparlantes para ayudarte.

7

Aprovecha la oportunidad que te brinda el vivir en las Baleares para aprender tu segunda lengua. El catalán será tu llave para aprender con mucha más facilidad y con mucho más éxito una lengua extranjera que si lo hicieras directamente y sin pasar por el catalán. Si alguna vez has empezado con otra lengua y no te ha salido bien, el aprendizaje del catalán te abrirá un nuevo camino.

8

Vigila que tus hijos aprendan catalán —tanto en la calle y con amigos como en las escuelas—. Te maravillarás como hablarán pronto un catalán perfecto. Muchos pueblos en el mundo saben hablar con facilidad dos, tres o cuatro lenguas. Todos tenemos la inteligencia para hacerlo. Lo que importa es la voluntad.

9

Matricúlate en un curso de catalán —para que vayas mejorando y corrigiendo lo que ya has aprendido—. Si no hay curso de catalán, exige a tu ayuntamiento que lo ponga en marcha.

10

Ten en cuenta siempre: el dominio del catalán te hará verdadero ciudadano de las Baleares. Además te habrá llevado a comprender cómo entrar en contacto con otras lenguas europeas y a sentirte más ciudadano de Europa.

ES UN TEXTO DIVULGADO POR LA "COMISSIÓ TERRITORIAL DE LES ILLES BALEARS DEL II CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA" Y "OBRA CULTURAL BALEAR". Apartado 619. Palma.